

Viite

Minvapaketti: TSTK-neuvosto 2.-3.12.2024

Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka-asiat

Työministeri Arto Satonen edustaa Suomea työllisyys- ja sosiaaliministereiden kokouksessa 2.12.2024.

Työllisyys- ja sosiaaliministerit käsittelevät direktiiviehdotusta työharjoittelijoiden työehtojen parantamisesta ja täytöntöönpanemisesta sekä työharjoitteluiksi naamioitujen säännöllisten työsuhteiden torjumisesta tavoitteena saada neuvoston yleisnäkemyks ehdotuksesta. Ministerit kuulevat myös edistymisraportin ehdotuksesta neuvoston suositukseksi vahvistetusta työharjoittelujen laatupuitteistosta.

Työllisyys- ja sosiaaliministerit käyvät keskustelun työllisyys- ja sosiaalipolitiikan painopisteistä. Keskustelu käydään eurooppalaisen ohjausjakso-asiakohdan yhteydessä, jossa myös hyväksytään neuvoston päätös työllisyyspoliittisista suuntaviivoista. Suomi korostaa vahvan julkisen talouden merkitystä, jotta EU voi pärjätä globaalissa kilpailussa kestävästi ja tarjota kasvavaa hyvinvointia kansalaisille.

Ministerineuvosto käy periaatekeskustelun kokonaisvaltaisista ratkaisuksista demografisiin haasteisiin erityisesti vanhempia tukemalla sekä nuorten ja vanhempien sukupolvien hyödyntämättömän potentiaalin vapauttamisella. Suomi pitää tärkeänä nuorten osallistumista ja nuorisoulottuvuuden valtavirtaistamista eri politiikkasektoreilla. Suomi tukee nuorten osallistumisrakenteiden vahvistamista kaikilla politiikka-aloilla myös ylisukupolvisen keskustelun ja väestökehityksellisen näkökulman varmistamiseksi.

Neuvoston on tarkoitus vahvistaa viidet eri päätelmät: työvoiman ja osaamisen vajeesta EU:ssa; vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden lisäämisestä työllisyyttä, kohtuullisia mukautuksia ja kuntoutusta edistämällä; mahdollistavien palvelujen ja työvoimapalvelujen saatavuuden parantamisesta alueellisen eriarvoisuuden vähentämiseksi ja köyhyydessä elävien syrjäytyneiden ryhmien, mukaan lukien romanien, sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi; työelämän tasapainosta ja sukupuolten tasa-arvosta kaikille sukupolville demografisen kehityksen haasteissa; naisten ja tyttöjen mielenterveyden vahvistamisesta sukupuolten tasa-arvoa edistämällä. Suomi voi hyväksyä kaikki edellä mainitut päätelmät.

Terveysasiat

Terveysneuvoston kokouksessa 3.12.2024 Suomea edustaa sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen. Terveysneuvosto käsittelee edistymisraportin lääkelainsäädännön uudistuksesta (lääkepaketti) ja käy keskustelun terveysunionista EU:n kilpailukykyä käsittelevän Draghin raportin valossa. Suomi ottaa lääkepaketin edistymisraportin tiedoksi.

Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. Suomi katsoo, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta vaikuttavat palveluiden laatuun, saatavuuteen, ja

tuottavuuteen, mutta myös alan korkeaan osaamiseen, liiketoimintaan ja työllisyyteen. Suomi pitää tärkeänä edistää toimia, joilla edistetään eurooppalaisen terveystietoalueen (EHDS) käytännön toimivuutta. Suomi pitää tärkeänä mahdollistavaa lainsäädäntöä, mahdollisuuksia turvalliseen ja joustavaan tiedon hyödyntämiseen sekä hyvin toimivaa yksityisten ja julkisten toimijoiden ekosysteemiä Euroopassa. Suomi katsoo, että EU:n lääkelainsäädännön uudistuksella vahvistetaan lääkealan potilaslähtöisyyttä ja tuetaan lääketeollisuuden kehitystyötä ja kilpailukykyä. Suomi pitää tärkeänä, että EU vähentää haitallisia riippuvuuksia ja vahvistaa omaa tuotantokapasiteettiaan kriittisissä materiaaleissa, joita tarvitaan esimerkiksi diagnostiikan, rokotteiden, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden kehittämiseen. Suomi pitää tärkeänä, että kriittisiä riippuvuuksia globaaleista tuotantoketjuista tarkastellaan ja kumppanuuksia vahvistetaan pitkäjänteisesti. Suomi korostaa tarvetta vahvistaa unionin kriisinsietokykyä eli kokonaisvaltaista ja laaja-alaista varautumista mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin. Suomi katsoo, että tarttumattomia sairauksia voidaan ehkäistä tehokkaasti vaikuttamalla niiden riskitekijöihin. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tupakkalainsäädäntökehys päivitetään pikaisella aikataululla. Neuvoston on tarkoitus hyväksyä suositus savuttomista ja aerosolittomista ympäristöistä sekä päätelmät sydän- ja verisuoniterveydestä ja elinluovutuksista ja -siirroista. Suomi voi hyväksyä neuvoston suosituksen ja päätelmät.

Kokouksen muissa asioissa käsitellään yhtenä asiana Suomen ehdotuksesta terveyssektoria osana Euroopan varautumisunionia.

Asialista:

MAANANTAI 2. JOULUKUUTA 2024 (klo 9.30)

TYÖLLISYYS, SOSIAALIPOLITIIKKA

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Harjoittelua koskeva direktiivi

Yleisnäkemyks

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Eurooppalainen ohjausjakso 2025: työllisyys- ja sosiaalipolitiikan painopisteet

Periaatekeskustelu

a) Neuvoston päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

(Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 148 artiklan 2 kohta)

Hyväksyminen

b) Vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä pilottihankkeena toteutetun sosiaalisen lähentymisen kehityksen arviointi

Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean puheenjohtajien alustus

c) Työllisyyskomitean arviointi henkilökohtaisia oppimistilejä koskevan suosituksen täytäntöönpanosta: keskeiset viestit

Hyväksyminen

Kokonaisvaltaiset ratkaisut väestökehityksen haasteisiin: vanhempien tukeminen ja nuorten sekä vanhempien sukupolvien hyödyntämättömän potentiaalin käyttöönotto

Periaatekeskustelu

Neuvoston suositus harjoittelun vahvistetuista laatupuitteista

Tilanneselvitys

Päätelmät työvoimapulasta ja osaamisvajeesta EU:ssa: hyödyntämättömän työvoimapotentialin käyttöön ottaminen Euroopan unionissa

Hyväksyminen

Päätelmät vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden edistämisestä työllistymisen, kohtuullisen mukauttamisen ja kuntoutuksen avulla

Hyväksyminen

Päätelmät mahdollistavien palvelujen ja työvoimapalvelujen saatavuuden parantamisesta köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien henkilöiden, muun muassa romanien, sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi vähentämällä alueellista eriarvoisuutta

Hyväksyminen

Päätelmät työ- ja yksityiselämän tasapainon ja sukupuolten tasa-arvon varmistamisesta kaikkien ikäryhmien osalta väestökehityksen haasteiden yhteydessä

Hyväksyminen

Päätelmät naisten ja tyttöjen mielenterveyden vahvistamisesta sukupuolten tasa-arvoa edistämällä
Hyväksyminen

Muut asiat

a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

i) Asetus yrityksiä koskevista Euroopan unionin työmarkkinatilastoista

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

ii) Asetus sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmän yhteydessä olevasta julkisesta käyttöliittymästä työntekijöiden lähettämistä työhön toiseen jäsenvaltioon koskevaa ilmoitusta varten ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta

Komission tiedotusasia

b) Puheenjohtajavaltion järjestämät tapahtumat

i) Työllisyys- ja sosiaaliministerien epävirallinen kokous

ii) Väestökehitysasioista vastaavien ministerien epävirallinen kokous

ii) Korkean tason konferenssit

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

c) Sosiaalialan kolmikantahuippukokous

Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

d) Yhdenvertainen kohtelu ja intersektionaalinen syrjintä

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

e) Komission kertomukset tasa-arvostrategioiden täytäntöönpanosta

i) Kertomus EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelman 2020–2025 täytäntöönpanosta

ii) Kertomus romaneja koskevien kansallisten strategiakehysten täytäntöönpanosta

iii) Kertomus hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian 2020–2025 täytäntöönpanosta

Komission tiedotusasia

f) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma

Puolan tiedotusasia

TIISTAI 3. JOULUKUUTA 2024 (klo 10.00)

TERVEYS

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Lääkepaketti:

a) Direktiivi ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista unionin säännöistä

b) Asetus ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista unionin lupa- ja valvontamenettelyistä ja Euroopan lääkevirastoa koskevista säännöistä

Tilanneselvitys

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Neuvoston suositus savuttomista ja aerosoleista vapaista ympäristöistä
(Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 168 artiklan 6 kohta)

Hyväksyminen

Euroopan terveysunioni Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuutta koskevan kertomuksen pohjalta
Keskustelu

Päätelmät sydän- ja verisuoniterveyden parantamisesta Euroopan unionissa

Hyväksyminen

Päätelmät elinluovutusten ja elinsiirtojen parantamisesta

Hyväksyminen

Muut asiat

Puheenjohtajavaltion konferenssit

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Neuvottelut pandemioiden ehkäisyä ja niihin varautumista ja reagointia koskevan kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi sekä neuvottelut kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005) tehtävistä täydentävistä muutoksista

Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma

Puolan tiedotusasia

TSTK-neuvosto 2.12.2024: harjoitteludirektiivi

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 2.12.2024

Eduskuntatunnus

U 31/2024 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi direktiiviehdotuksen COM(2024) 132 final niin kutsusta harjoitteludirektiivistä 20.3.2024. Asiaa on käsitelty sosiaaliasioiden työryhmässä Belgian ja Unkarin puheenjohtajuuskaudella. Unkari on tehnyt viisi kompromissiehdotusta.

Unkari hakee neuvostossa neuvoston yleisnäkemystä Coreperia varten jaettuun kompromissiehdotukseen.

Kompromissiehdotusta käsitellään Coreper I:ssä 27.11.2024. Vain Coreper-asiakirja on saatu, mutta neuvostoasiakirjaa ei ole vielä saatu.

Suomen kanta

Suomi tarkastelee puheenjohtajan kompromissiehdotusta neuvoston yleisnäkemykseksi kokonaisuutena ja voi tukea sitä, Suomen saavuttaessa tärkeimmät neuvottelutavoitteensa.

Suomen kanta direktiiviehdotukseen on määritelty U-kirjeessä U 31/2024 vp.

Suomi pitää tärkeänä, että direktiiviehdotuksella ei rajoiteta työmarkkinaosapuolten mahdollisuuksia sopia harjoittelun edellytyksistä, kriteereistä ja harjoittelijan työsuhteesta sovellettavista työehdoista.

Suomi tukee sitä, että jäsenmaita ja valvovia tahoja sekä toimeenpanosta vastaavia tahoja kehoitetaan kiinnittämään erityistä huomiota harjoittelijoiden asemaan. Suomi tukee tavoitetta torjua harjoitteluiksi naamioituja työsuhteita erityisesti valvontakeinoilla.

Valvonnan toteutumisen varmistaminen on tärkeää ja direktiiviehdotuksessa tulisi huomioida, että valvontaa suorittavat myös työmarkkinaosapuolet viranomaisten lisäksi.

Suomi pitää erittäin tärkeänä varmistaa, ettei direktiivillä puututa kansalliseen koulutusjärjestelmään.

Pääasiallinen sisältö

Unkari on tehnyt viidennen kompromissiehdotuksen työryhmäneuvottelujen pohjalta.

Komission antaman direktiiviehdotuksen tavoitteena oli yhtäältä parantaa ja varmistaa työsuhteisten harjoittelijoiden työehtoja ja toisaalta torjua harjoitteluiksi naamioituja työsuhteita. Unkarin viides kompromissiehdotus jakaa saman tavoitteen, mutta soveltamisalaa on kavennettu alkuperäisestä.

Kompromissiehdotus koskee vain avoimilla työmarkkinoilla tapahtuvia harjoitteluita ja työsuhteisia harjoittelijoita. Muodolliseen koulutukseen kuuluvat ja tutkintoon tai pätevyyteen johtavat koulutukset, sekä aktiiviset työllisyystoimet, on jätetty soveltamisalan ulkopuolelle.

Direktiiviehdotus sisältää syrjimättömyyden periaatteen, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että harjoittelijoita ei kohdella työehtojen, mukaan lukien palkka, osalta epäedullisemmin kuin vastaavia verrokkiyöntekijöitä samassa toimipaikassa, ellei erilainen kohtelu ole perusteltua objektiivisista syistä. Unkarin kompromissiehdotuksessa annetaan kansallisille työmarkkinaosapuolille, jos he ovat yksimielisiä, mahdollisuus määritellä objektiiviset syyt, joilla erilainen kohtelu olisi perusteltua, kuitenkin edelleen sitoutuen syrjimättömyyden periaatteeseen.

Harjoitteluksi naamioitujen varsinaisten työsuhteiden torjumiseksi jäsenmaiden tulisi varmistaa tehokkaat menettelyt, kansallisen lainsäädännön ja käytäntöjen mukaisesti, niiden tilanteiden torjumiseksi joissa tavallinen työsuhde on määritelty harjoitteluksi. Jäsenmaiden pitäisi varmistaa, että menettelyissä tehdään kokonaisarvio harjoittelun tosiseikoista. Työnantajien pitäisi pyynnöstä toimittaa tietoja viranomaiselle.

Kompromissiehdotuksessa täytäntöönpanoon on jätetty kansallista harkintavaltaa, mutta kehoitetaan kiinnittämään huomiota mm. harjoittelijoiden oikeuksista tiedottamiseen, tehokkaaseen valvontaan, ja väärinkäytöstä ilmoittamiseen.

Niissä maissa joissa on henkilöstön edustajia työpaikoilla, heidän tulisi edustaa myös harjoittelijaa hänen suostumuksellaan.

Jäsenvaltioiden olisi saatettava direktiivi voimaan kahden vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta ja raportoida siitä viisi vuotta toimeenpanon jälkeen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio esittää oikeusperustaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 153 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, jossa unionille annetaan valtuudet tukea ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa työehtojen parantamiseksi, tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti ei ole vielä aloittanut ehdotuksen käsittelyä. Asiaa tulee käsittelemään EMPL-valiokunta.

Kansallinen valmistelu

Ehdotusta on sen edetessä käsitelty työoikeusjaostossa, ja se on annettu tiedoksi koulutus- ja työllisyysjaostoille.

EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiiviehdotuksen täytäntöönpano edellyttäisi muutoksia pääasiallisesti työsopimuslakiin.

Työlainsäädäntöä sovelletaan Ahvenanmaalla.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotuksen mahdollisia kustannusvaikutuksia ei tässä vaiheessa voida kattavasti arvioida.

Mikäli viranomaisten resursseja jouduttaisiin lisäämään, olisi sillä jonkin verran vaikutuksia julkiseen talouteen.

Pääasialliset taloudelliset kustannukset työnantajille muodostuisivat mahdollisista lisääntyneistä työvoimakuluista ja hallinnollisista menettelyistä. Lisäksi työnantajille tulisi joitakin kuluja uusiin ehdotuksiin mukautumisesta ja informaation toimittamisesta pyynnöstä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Unkarin kompromissiehdotukset ovat menneet Suomen kannan suuntaan. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksen määritelmät harjoittelusta ja harjoittelijasta ovat selkeytyneet ja soveltamisala on selkeämpi, ja koulutusjärjestelmään kuuluvat harjoittelut on jätetty soveltamisalan ulkopuolelle, kuten Suomi on katsonut tärkeäksi.

Suomi toivoo selkeitä kirjauksia harjoittelijan palkan asettamisesta sitovasti työehtosopimuksilla, mutta on valmis viimesijassa hyväksymään muotoilun, jossa tämä mahdollistetaan edellyttäen kuitenkin sitoutumista artiklan 3.1 yleiseen syrjimättömyyden periaatteeseen ja tähän liittyviin yksilöllisiin oikeuksiin.

Samaan aikaan direktiiviehdotuksen kanssa käsitellään ehdotusta neuvoston suositukseksi harjoittelujen vahvistetuista laatupuitteista COM(2024) 133 final.

Asiakirjat

Neuvostoasiakirjaa ei ole saatu

Neljäs kompromissiehdotus 11.11.2024 15403/24

U 31/2024 vp

COM(2024) 132 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Anna Toni TEM, puh. +358 295 047 361

Seija Jalkanen TEM, puh. +358 295 048 952

Sarita Friman, VNEUS, p. +358 50 441 09

TSTK-neuvosto 2.-3.12.2024; Eurooppalainen ohjausjakso

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 2.-3.12.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Työllisyys- ja sosiaaliministerit käyvät periaatekeskustelun Eurooppalaisesta ohjausjaksosta 2.12.2024 Brysselissä. Asiakohdan alla käsitellään myös seuraavat alakohdat:

1. Neuvoston päätös työllisyyspolitiikan suuntaviivoista – hyväksyntä
2. Sosiaalisen lähentymisen kehikon toimeenpanon arviointi – työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoiden puheenjohtajat esittelevät
3. Yksilöllisten oppimistilien toimeenpano: työllisyyskomitean avainviestit

Eurooppalaisen ohjausjakson vuosisykleistä poikkeavasti komissio ei esittele eurooppalaisen ohjausjakson syyspakettia TSTK-ministerineuvostossa. Komissio julkaisee syyspaketin tavallista myöhemmin ja kahdessa osassa. Talouspolitiikkaan liittyvät osat julkaistaan marraskuun lopussa ja muut, työllisyyteen ja sosiaalipolitiikkaan liittyvät osat julkaistaan uuden komission aloittaessa toimintansa.

Suomen kanta

Vain vahvan julkisen talouden EU voi pärjätä globaalissa kilpailussa kestävästi ja tarjota kansalaisille kasvavaa hyvinvointia. Kunkin jäsenvaltion on jatkossakin kannettava vastuu omasta julkisesta taloudestaan. (PMI Orpon hallitusohjelma 2023.)

Suomi on avoin joustavuuden lisäämiselle sovituissa alijäämä- ja velkakriteereissä rätätelöidysti, jos samalla edistetään uskottavasti markkinakuria ja talouden velkakestävyyttä sekä mahdollistetaan valtioiden velkajärjestely. Suomi ei hyväksy uudistuksia, jotka heikentävät jäsenvaltioiden kannustimia julkistalouksiensa tervehdyttämiseen ja kasvattavat rahoitus- ja makrovakausriskejä Euroopassa. (PMI Orpon hallitusohjelma 2023.)

1. Neuvoston päätös työllisyyspolitiikan suuntaviivoista
Suomi voi hyväksyä työllisyyspolitiikan suuntaviivat.
2. Sosiaalisen lähentymisen kehikon toimeenpanon arviointi

Suomi ottaa tiedoksi komiteoiden arvion sosiaalisen lähentymisen kehikon toimeenpanosta eurooppalaisessa ohjausjaksossa 2024.

Hallitusohjelman mukaan Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioiden ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. Suomi katsoo, että ihmisten hyvä työ- ja toimintakyky, terveys, mukaan lukien mielenterveys, koulutus, työllisyys, yhdenvertaisuus sekä sukupuolten tasa-arvo ovat oleellisia tekijöitä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. (E 21/2024 vp)

Suomi katsoo, että EU:n on välttämätöntä ylläpitää strategista kilpailukykyään. Kilpailukyvyn varmistaminen, toimivat sisämarkkinat ja kasvu edistävät ihmisten hyvinvointia ja työllisyyttä EU-alueella. Sosiaalisen suojelun alueella osaavan ja koulutetun työvoiman turvaaminen, erityisesti kriittisillä aloilla, henkilöiden vapaan liikkuvuuden sujuvoittaminen ja kaksoissiirtymän tukeminen ja hyödyntäminen ovat tärkeitä alueita sekä itsessään että EU:n kilpailukyvyille. (E 21/2024 vp)

Suomi ajaa jäsenmaiden vastuuta julkisen taloutensa kestävydestä eikä sitoudu toimiin, jotka muokkaavat Euroopan unionia epäsymmetrisen tulonsiirtounionin suuntaan. Suomi tukee ratkaisuja, joiden tavoitteena on vahvistaa jäsenvaltioiden velkakestävyyttä. (E 58/2023 vp)

Suomi korostaa, että liikkuvuuden edistäminen painottaen korkean tuottavuuden sektoreita on keskeistä laadukkaan ja saavutettavan koulutuksen ja strategisesti keskeisen osaamisen varmistamiseksi. Suomi näkee osaavan koulutuksen työvoiman saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukyvyille. Suomi pitää kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU-tasolla. (E 58/2023 vp)

3. Yksilöllisten oppimistilien toimeenpano: työllisyyskomitean avainviestit
Suomi ottaa tiedoksi komission esityksen oppimistilejä koskevan arvioinnin avainviesteiksi.

Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU:n tasolla. (E 58/2023 vp).

Suomi kannattaa suosituksen tavoitetta tukea uudistuksia, joiden avulla yhä useampi aikuinen osallistuisi koulutukseen ja osaamiserot kaventuisivat. Suomi kuitenkin suhtautuu varauksellisesti komission aloitteeseen henkilökohtaisista oppimistileistä, sillä kaikille työikäisille perustettavat henkilökohtaiset oppimistilit eivät vastaisi Suomen keskeisiin työikäisten osaamisen kehittämisen haasteisiin. Jäsenmailla tulisi olla mahdollisuus valita keinot suosituksessa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen huomioiden niiden omat lähtökohdat ja nykyiset järjestelmät. Suomessa osallistumisaste on maailman korkeimpia ja osallistumisen esteet ovat vähäiset. Suomen koulutusjärjestelmä on universaali, koulutus on maksutonta tai edullista, joustavasti tarjolla ja se on avointa kaikille osaamistasosta riippumatta (E 138/2021).

Pääasiallinen sisältö

Työllisyyden ja sosiaalipolitiikan painopisteet

Taustamateriaalissa esitellään viimeaikaisia EU-tason sosiaali- ja työllisyyspolitiikkaa käsitteleviä raportteja ja muita dokumentteja. Sosiaalista suojelua ja hyvinvointivaltiota EU:ssa käsittelevän korkean tason työryhmän raportti ilmestyi helmikuussa 2023. Helmikuussa 2024 työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteat julkaisivat Euroopan sosiaalisten oikeuden pilarin toimeenpanoa koskevan näkökantansa. Näkökanta hyväksyttiin TSTK-neuvostossa maaliskuussa 2024. Enrico Lettan sisämarkkinoiden tulevaisuutta käsittelevä raportti julkaistiin huhtikuussa 2024 ja Mario Draghin kilpailukykyä koskeva raportti syyskuussa 2024. Komissio julkaisi syyskuussa 2024 työllisyyttä ja sosiaalista kehitystä Euroopassa koskevan vuosittaisen raporttinsa. Komissio valmistee Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanon toimintasuunnitelmaa, ja suunnitelman on tarkoitus valmistua vuonna 2025.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanon valvonta on pilarin julistamisesta vuonna 2017 lähtien kytketty eurooppalaiseen ohjausjaksoon. Vuoden 2024 ohjausjaksossa oli mukana pilotti, jossa analysoitiin sosiaalista lähentymistä Sosiaalisen lähentymisen kehikon avulla.

Sosiaalisen lähentymisen kehikkoa on työstetty vuodesta 2021 lähtien työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoissa sekä erityisessä menetelmän kehittämiseen keskittyneessä työryhmässä. Vuoden 2024 Yhteisessä työllisyysraportissa (joka ilmestyi marraskuussa 2023) komissio esitti menetelmään perustuvan analyysin jokaiselle jäsenmaalle. Seitsemällä jäsenmaalla todettiin riskejä sosiaalisen lähentymisen suhteen ja nämä maat siirtyivät menetelmän toiseen vaiheeseen, jossa toteutettiin syvempi analyysi. Suomi ei ollut riskimaiden joukossa.

Työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteat arvioivat sosiaalisen lähentymisen kehikon toimivuutta syksyllä 2024. Jäsenmaiden mielipiteet kehikon hyödyllisyydestä vaihtelivat. Osa piti kehikkoa hyödyllisenä lisänä ohjausjaksoon, toiset taas epäilivät sen lisäarvoa suhteessa siitä koituvaan hallinnolliseen taakkaan ja verrattuna aiemmin käytössä oleviin välineisiin.

Työllisyyden suuntaviivat

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaan jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa ja työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevinä asioina ja sovittavat toimensa yhteen neuvostossa. Neuvoston on määrä hyväksyä työllisyyspolitiikan suuntaviivat (148 artikla), ja niiden on oltava talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisia (121 artikla). Työllisyyspolitiikan suuntaviivat esitetään yhdessä talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoja koskevassa neuvoston päätöksessä (yhdennettyjen suuntaviivojen II osa), ja ne muodostavat perustan maakohtaisille suosituksille eri aloilla.

Vaikka talouspolitiikan laajat suuntaviivat pysyvät voimassa toistaiseksi, työllisyyspolitiikan suuntaviivat on laadittava joka vuosi. Käytännössä joka vuosi kuitenkin ei tehdä muutoksia. Vuonna 2023 suuntaviivat pysyivät samoina kuin vuonna 2022, joskin johdanto-osan kappaleita mukautettiin. Vuonna 2024 suuntaviivoja on päivitetty ja niissä on huomioitu enemmän osaamisen ja taitoihin sekä teknologian kehitykseen liittyviä teemoja. Suuntaviivoissa on huomioitu myös ajankohtaisia politiikka-aloitteita, kuten alustatyöhön, kohtuuhintaiseen asumiseen sekä työvoima- ja osaamispulaan liittyviä toimia.

Tarkistetut työllisyyden suuntaviivat ovat seuraavat:

Suuntaviiva 5: Työvoiman kysynnän lisääminen

Suuntaviiva 6: Työvoiman tarjonnan lisääminen, työhön pääsyn parantaminen sekä elinikäisten taitojen ja osaamisen hankkiminen
Suuntaviiva 7: Työmarkkinoiden toiminnan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuheluntoimivuuden parantaminen
Suuntaviiva 8: Yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyyden torjuminen

Sosiaalisen lähentymisen kehikon toimeenpano

Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea tekivät syys-marraskuun 2024 välisenä aikana arvioinnin sosiaalisen lähentymisen kehikon ensimmäisestä täytäntöönpanosta, jonka komissio otti käyttöön pilottiluonteisesti vuoden 2024 talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä. Maaliskuussa 2024 TSTK-neuvostossa hyväksytyissä neuvoston päätelmissä koskien vuotuista selvitystä kestävästä kasvusta työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea sopivat arvioivansa pilottia ennen seuraavan ohjausjaksosyklin alkua mukaan lukien sen lisäarvo ja mahdollista hallinnollinen taakka niiden toiminnalle ja vuoden 2024 eurooppalaiselle ohjausjaksolle, ja tiedottamaan asiasta neuvostoa.

SCF-menetelmän valmistelu toteutettiin komiteoiden alaisessa ad hoc työryhmässä, joka tutki kehikon mahdollista muotoa ja metodologiaa syyskuun 2022 ja toukokuun 2023 välisenä ajanjaksona.

Vuotta 2024 koskevan ohjausjaksosyklin rinnalla neuvosto ja Euroopan parlamentti sopivat EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelun jälkeen, että uuteen talouspolitiikan ohjausjärjestelmää koskevaan asetukseen 2024/1263 sisällytetään ”kehikko sosiaalisen lähentymisen riskien tunnistamiseksi” komission käytettävissä oleviin välineisiin työllisyyden suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin seurannaksi. Pilotin arvioinnin aikana komissio ilmoitti aikovansa operationalisoida tämän säännöksen toimeenpanemalla sosiaalisen lähentymisen kehikkoa myös tulevaisuuden ohjausjaksoissa, kun se samalla ottaa huomioon mahdolliset muutokset sen teknisiin ja rakenteellisiin ominaisuuksiin, joista keskusteltiin EMCon ja SPC:n kanssa.

Sosiaalisen lähentymisen kehikon pilotti toteutettiin kahdessa vaiheessa, joista ensimmäinen vaihe toteutettiin marraskuun 2023 ja maaliskuun 2024 välisenä aikana ja toinen vaihe huhti-toukokuussa 2024. Ensimmäisen vaiheen analyysi lisäsi yhteiseen työllisyysraporttiin (Joint Employment Report, JER) uuden maakohtaisen ulottuvuuden, jonka avulla tunnistetaan mahdolliset riskit, jotka liittyvät sosiaaliselle lähentymiselle jäsenvaltioissa. Käytännössä tämä toteutettiin siten, että jäsenvaltioista tehdään kolmen vuoden aikajänteellä sosiaalisen tulostaulun mukainen indikaattorianalyysi. Vähintään kuuden indikaattorin tuloksen ollessa kaikkina tarkastelu vuosina kahdessa heikoimmassa kategoriassa, siirtyy jäsenmaa toiseen vaiheeseen. Toiseen vaiheeseen joutuvia jäsenmaita komissio arvioi valmisteluasiakirjassaan erityisesti niiden indikaattorialueiden osalta, joiden perusteella maa siirtyi syväanalyysiin. Syväanalyysissä komissio hyödyntää laajemmin käytössä olevaa tilastotietoa, kvalitatiivista tietoa sekä kansallisista lähteistä saatavaa tietoa. Komission arvion perusteella komiteat käyvät kunkin toiseen vaiheeseen joutuneen maan osalta monenkeskisen toimeenpanoarvion, joiden lopputulemat viedään TSTK-neuvoston tietoon. Komiteoiden arvion loppupäätelmissä todetaan mm., että sosiaalisen lähentymisen kehikkoa koskevalla pilotilla pyrittiin seuraamaan järjestelmällisemmin sosiaalisesta lähentymisestä liittyviä trendejä EU:ssa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaisesti, mutta, että jäsenvaltioiden keskuudessa on edelleen näkemuseroja siitä, missä määrin tämä saavutettiin sekä myös kehikon lisäarvosta.

Kun kehikko vuonna 2024 toteutettiin pilottina se ei arvion mukaan aiheuttanut merkittävää hallinnollista taakkaa sen ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa. Niiden seitsemän jäsenvaltion, joiden osalta tunnistettiin riski sosiaalisen lähentymisen kannalta komiteat arvioivat kuitenkin, että valmistelut ja osallistuminen pilotin toiseen vaiheeseen

aiheuttivat jonkin verran hallinnollista taakkaa. Kehikon poliittiseen näkyvyyden osalta osa jäsenvaltiosta katsoo, että neuvoston päätelmät voisivat sosiaalisen lähentymisen kehikon havaintojen perusteella lisätä sosiaalisen ulottuvuuden poliittista näkyvyyttä ohjausjaksossa ja edistää työllisyyttä ja yhteiskunnan kannalta merkityksellisiä sosiaalipoliittisia tuloksia sekä kansallisella että EU:n tasolla, kun toiset jäsenvaltiot puolestaan katsovat, että kehikon avulla tehdyt havainnot voidaan toimittaa neuvostolle eurooppalaista ohjausjaksoa koskevan komiteoiden vuotuisen horisontaalinäkökannan yhteydessä.

Jotta sosiaalisen lähentymisen kehikon tarjoamia mahdollisuuksia voitaisiin hyödyntää täysimääräisesti myös sen lisäarvon osalta, komission olisi komiteoiden aktiivisen osallistumisen avulla harkittava mahdollisten mukautusten toteuttamista ottaen samalla huomioon myös aikomuksensa käyttää kehikkoa talouspolitiikan ohjausjärjestelmää koskevan asetuksen 2024/1263 3 artiklan 3 kohdan b alakohdan täytäntöönpanoon. Kyseisessä kohdassa todetaan, että komission suorittamaan täytäntöönpanon valvontaan kuuluu edistyminen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden ja sen yleistavoitteiden täytäntöönpanossa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun ja sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvien riskien tunnistamista koskevan kehiksen avulla. Arviossa todetaan edelleen, että lyhyellä aikavälillä komission kehikkoa koskevan valmisteluasiakirjan ajallisesti aikaisempi julkaiseminen ja syvempi moniulotteinen arvio riskien ja trendien tausta-tekijöistä sekä tiiviimpi vuoropuhelu asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa vahvistaisivat toisen vaiheen analyysin mahdollista yhteistä omistajuutta, edistäisivät komiteoiden monenkeskisten toimeenpanoarvioiden valmistelua ja tukisivat sellaisten erityishaasteiden tunnistamista, joihin voitaisiin vastata maakohtaisten suositusten avulla. Pidemmällä aikavälillä ensimmäisen vaiheen analyysimenetelmän tarkistaminen ja nykyisen sosiaalisen tulostaulun puutteiden korjaaminen voisi arvion mukaan parantaa riskien varhaisen tunnistamista ja vahvistaa jäsenvaltioiden omistajuutta, mikä edistäisi yhteisymmärryksen lisäämistä ja ylöspäin suuntautuvaa sosiaalisen lähentymisen poliittista näkyvyyttä. Arviossa huomautetaan lopuksi, että koska pilottia koskeva arviointi tehtiin niin pian sen toteuttamisen jälkeen, tämä vaikeutti kehikon ja erityisesti sen lisäarvon ja hallinnollisen taakan täysimääräistä arviointia sekä muutosehdotusten käsittelyä. Tämän vuoksi voi olla aiheellista laatia uusi arvio menetelmän toimivuudesta muutama vuosi sen varsinaisen täytäntöönpanon jälkeen.

Yksilöllisten oppimistilien toimeenpano

Työllisyyskomitealle on annettu tehtäväksi seurata oppimistilejä koskevan neuvoston suosituksen toimeenpanoa ja komitean Policy Analysis Group (PAG) -työryhmä suoritti arvioinnin ensimmäistä kertaa 29.-30.10.2024. Niitä 14:a maata arvioitiin, joissa oppimistilit on otettu käyttöön. Kaikki jäsenmaat olivat täyttäneet itsearviointilomakkeen.

Useassa jäsenmaassa on koettu osaajapulaa, ja komission 2030 tavoite aikuiskoulutukseen osallistumisesta on vielä kaukana. Oppimistilien on katsottu lisäävän motivaatiota ja insentiivejä osallistua koulutukseen työuran aikana. Komissio katsoo kuitenkin, että käyttöönotto on ollut hyvin vaihtelevaa ja yleisesti ollaan hyvin varhaisessa vaiheessa.

Käyttöönottoa arvioitiin seitsemällä ulottuvuudella.

1. Yleinen tilanne; noin puolet jäsenmaista on ottanut oppimistilit käyttöön tai suunnittelee sitä, ja monessa maassa on aloitettu suppeammalla pilotilla.
2. Muut toimet; kaikissa jäsenmaissa on olemassa olevaa lainsäädäntöä aikuiskoulutukseen. Monet ovat kiinnittäneet erityishuomiota tiettyihin kohderyhmiin tai tiettyihin taitoihin, koulutusten lisäksi on panostettu osaamisen tunnistamiseen, uraohjaukseen ja opintovapaisiin.
3. Oppimistilien käyttöönotto; suurimmalla osalla oppimistilimaista on käytössä universaali malli, joka koskee kaikkia aikuisia ja työmarkkinaosapuolia ja sidosryhmiä on

osallistettu hyvin, mutta suoritettujen koulutusten siirrettävyydessä, säilyttämisessä ja kerryttämisessä on vielä kehittämistä.

4. Mahdollistava viitekehys; oppimistilien tukena on monessa maassa uraohjausta saatavilla sekä käyttöä tukevia digitaalisia palveluita, osaamisen tunnustamisessa on kuitenkin vielä haasteita. Vain harvassa maassa on palkalliset opintovapaat käytössä.

5. Tukitoimet; puolella oppimistilimaista oli käytössä laajoja tiedotus- ja osallistamiskampanjoita, ja seurannassa ja arvioinnissa on vielä paljon kehitettävää.

6. Rahoitus; kaikissa oppimistilimaissa oli hyödynnetty EU-rahoitusta ja lähes kaikissa oli haasteena kestävän rahoitusmallin löytäminen.

7. Kattavuus; kattavuuden arviointi oli haastavaa lähes kaikkialla.

Oppimistilit eivät tarjoa vain rahoitusta, vaan myös viitekehysten aikuiskoulutuksen arviointiin ja uudistamiseen. Ne 14 jäsenmaata, jotka ovat ottaneet oppimistilit käyttöön, ovat sisäistäneet hyvin sen tarkoituksen ja sitoutuneet käyttöön. Jatkossa edistyminen vaatii aktiivisten panostusten lisäksi muutoksia kaikkien sidosryhmien asenteissa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artikla 148

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Työllisyysjaosto EU29, 22.11.2024

Sosiaalijaosto (EU25) kirjallinen menettely 21.-22.11.2024

EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Asia ei aiheuta suoria budjettivaikutuksia Suomen valtiolle. Yleisesti suosituksiin liittyvät kustannukset ovat toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden harkintavallassa, koska suositusten toimeenpanemiseksi tehtävät toimet ovat riippuvaisia jäsenvaltiossa tehtävästä päätöksenteosta. Kansallisilla päätöksillä joidenkin suosituksen alaan liittyvien toimien toimeenpanemiseksi voisi olla merkittäviä julkisen talouden kustannusvaikutuksia.

Oppimistilejä koskeva neuvoston suositus ei aiheuta suoria budjettivaikutuksia Suomen valtiolle, koska Suomi ei ole ottanut oppimistilejä käyttöön.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio toimeenpani sosiaalisen lähentymisen kehikon (Social Convergence Framework, SCF) mukaisia elementtejä pilotin omaisesti ensimmäisen kerran osana vuoden 2024 eurooppalaista ohjausjaksoa. Maaliskuussa 2024 TSTK-neuvostossa hyväksytyissä neuvoston päätelmissä koskien vuotuista selvitystä kestävästä kasvusta (Annual Growth Survey, ASGS) työllisyyskomitea (EMCO) ja sosiaalisen suojelun komitea (SPC) sopivat arvioivansa pilottia ennen seuraavan ohjausjaksosyklin alkua. Komiteat käynnistivät arviointiprosessin syyskuussa 2024 ja arvio saatiin päätökseen 14.11.2024 pidetyssä komiteoiden yhteiskokouksessa.

Työllisyyskomitea toteutti vertaisarvioinnin oppimistilejä koskevan neuvoston suosituksen toimeenpanosta 29.-30.10.2024. Vain niitä maita arvioitiin, joissa on otettu oppimistilit käyttöön. Suomea ei siis arvioitu, mutta Suomi sai arvioida muiden jäsenmaiden toimia. Lisäksi jäsenmaat, kuten Suomi, saivat yhteiskeskustelussa kertoa muista jatkuvan oppimisen toimistaan. Vertaisarviointi toteutetaan seuraavan kerran vuonna 2026.

Asiakirjat

Eurooppalainen ohjausjakso 2025: työllisyys- ja sosiaalipolitiikan prioriteetit 15562/24
Neuvoston päätös jäsenmaiden työllisyyden suuntaviivoista, COM (2024) 599 final

Liite neuvoston päätöksestä jäsenmaiden työllisyyden suuntaviivoista COM (2024) 599 final

Työllisyyskomitean arviointi oppimistilejä koskevan neuvoston suosituksen toimeenpanosta - avainviestit 15564/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sanna Kuorikoski/STM, sanna.kuorikoski(at)gov.fi
Jere Päivinen/STM, jere.paivinen(at)gov.fi
Markus Seppelin/STM, markus.seppelin(at)gov.fi
Tallamaria Maunu/TEM, tallamaria.maunu(at)gov.fi
Anna Toni/TEM, anna.toni(at)gov.fi
Sarita Friman/VNEUS, sarita.friman(at)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/9/2024

TSTK-neuvosto 2.12.2024; Kokonaisvaltaiset ratkaisut demografisiin haasteisiin – periaatekeskustelu

Kokous

Työllisyys-, sosiaali-, kuluttaja- ja terveysasioiden neuvosto 2.12.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

TSTK-neuvosto käy periaatekeskustelun kokonaisvaltaisista ratkaisuista demografisiin haasteisiin.

Suomen kanta

Suomi katsoo, että työ- ja toimintakyvyn sekä työhyvinvoinnin edistämisellä on myönteinen vaikutus taloudelliseen kestävyyteen, yritysten tuottavuuteen ja kilpailukykyyn sekä ihmisten hyvinvointiin, toimeentuloon ja osallisuuteen EU:ssa (27/2024 vp).

Suomi tukee mielenterveyden kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja sen ottamista osaksi kaikkia politiikkoja. Suomi tukee myös komission näkemystä terveellisten elintapojen merkityksestä mielenterveyteen. Suomi pitää lisäksi tärkeänä komission näkemystä, jonka mukaan sosiaalisilla suhteilla ja yhteisöillä kuten perheillä on merkittävä rooli mielenterveyden edistämisessä. (E 26/2023 vp)

Mielenterveyden edistämiseksi työelämässä ja psykososiaalisten riskien torjumiseksi työympäristöissä on tehtävä riittävän vaikuttavia toimia. Suomi pitää myös tärkeänä, että tuetaan eri ikäisten ja eri elämänvaiheissa olevien ihmisten työurien jatkuvuutta, kestävyyttä ja mahdollisuutta pidentyä yli eläkeiän. (E 26/2023 vp)

Suomi pitää tärkeänä nuorten osallistumista ja nuorisoulottuvuuden valtavirtaistamista eri politiikkasektoreilla, kiinnittäen erityishuomioita heikommassa asemassa oleviin nuoriin. Suomi tukee nuorten osallistumisrakenteiden vahvistamista kaikilla politiikka-

aloilla myös ylisukupolvisen keskustelun ja väestökehityksellisen näkökulman varmistamiseksi. (E45/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä nuorten työllistymisen tukemisen kannalta pyrkimystä lyhentää nuorten työttömyysjaksoja. Hallitusohjelman mukaisesti erityisesti nuoret alle 30-vuotiaat ohjataan nopeasti työllisyyspalveluiden piiriin. Hallitusohjelmassa todetaan, että huolehditaan riittävästä palveluista ja henkilökohtaisesta kohtaamisesta. (Pääministeri Orpon hallituksen ohjelma)

Unionin ja jäsenmaiden välistä toimivallan jakoa on kunnioitettava. Sosiaalipolitiikka, erityisesti sosiaaliturva kuuluu pääsääntöisesti kansalliseen toimivaltaan. (E21/2024)

Pääasiallinen sisältö

TSTK-neuvosto käy periaatekeskustelun kokonaisvaltaisista ratkaisuista demografisiin haasteisiin. Puheenjohtajan tausta-asiakirjaa ei vielä ole jaettu, joten tietoa tarkoista keskustelukysymyksistä ei ole.

Kansallinen valmistelu

EU29-työllisyysjaoston kokous 22.11.2024
EU25-sosiaalijaoston kirjallinen menettely 21.-22.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Asiakirjat

Ei vielä käytössä

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ville Korhonen/STM 050 336 8017

VAHVA-tunnus

EU/9/2024
Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Edistymisraportti: Harjoittelun vahvistettuja laatupuitteita koskeva neuvoston suositus

Kokous

Työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 2.12.2024

Eduskuntatunnus

38/2024 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi suositusehdotuksen harjoittelujen vahvistetuista laatupuitteista COM(2024) 133 final 20.3.2024.

Puheenjohtajamaa Unkari antaa edistymisraportin harjoittelujen laatua koskevan neuvoston suosituksen käsittelystä TSTK-neuvostossa 2.12.2024.

Asiaa on käsitelty sosiaaliasioiden työryhmässä ja Unkari on tehnyt kaksi kompromissiehdotusta. Unkari näkee, että suosituksen hyväksymiseksi tulee huomioida riippuvuudet teemaan liittyvän direktiiviehdotuksen kanssa. Unkari on huomionnut kompromissiehdotuksissaan jäsenmaiden, ml. Suomi, huolia soveltamisalasta, palkallisuudesta sekä kansallisten järjestelmien huomioimisesta, eli kompromissiehdotukset ovat menneet Suomen kannan suuntaan.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi edistymisraportin.

Suomen kanta suositusehdotukseen on määritelty E-kirjeessä 38/2024 vp.

Suomi pitää tärkeänä huolehtia harjoittelijoiden oikeuksista, ja torjua epäsuotuisaa kohtelua. Suomi näkee tavoiteltavana, että harjoittelut tarjoavat nuorille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville mahdollisuuksia sujuviin siirtymiin työelämään.

Suomi tukee tavoitetta lisätä harjoitteluiden osallistavuutta ja haavoittuvien ryhmien mahdollisuutta päästä erilaisiin harjoitteluihin. Myös rekrytointien läpinäkyvyyden lisääminen nähdään hyvänä, kunhan toimet eivät aiheuta kohtuutonta hallinnollista tai taloudellista taakkaa työnantajille, ja vaaranna mahdollisuutta tarjota harjoittelupaikkoja.

Jäsenvaltioiden erilaiset harjoittelun muodot ja järjestelyt on tärkeä tunnistaa. Suomi pitää erittäin tärkeänä, että harjoittelun palkallisuuteen tulisi suositustekstissä jättää kansallista joustovaraa ja lähtökohtana olisi opiskelijan toimeentulo.

Suomi näkee tärkeänä, että suosituksia ei sovelleta säänneltyyn tai pätevyyden tuottavaan koulutukseen.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajan asiakirjassa 15599/24 kerrotaan harjoittelusuosituksen tausta, käsittelytilanne Unkarin puheenjohtajuuskaudella neuvoston työryhmässä ja kompromissiehdotusten sisältö, sekä näkymä jatkokäsittelyyn.

Komission ehdotuksen COM(2024) 133 final tarkoituksena on ollut uudistaa vuoden 2014 neuvoston suositus harjoittelun laatupuitteista. Vahvistettua suositusta täydentää direktiiviehdotus työsuhteisten harjoittelijoiden työehdoista.

Edistymisraportissa todetaan, että valtuuskunnat ovat tuoneet esille suosituksen ja direktiivin yhteyttä ja riippuvuuksia.

Käsittely työryhmässä

Sosiaalityöryhmä on käsitellyt esitystä 3.10. ja 25.10. ja Unkari on tehnyt kaksi kompromissiehdotusta. Valtuuskunnat ovat pitäneet muutoksia pääosin oikeansuuntaisina.

Puheenjohtaja kuvaa tärkeimpiä tekemiään muutoksia.

1. Valtuuskuntien toiveesta oppisopimukset ja muodollinen koulutus on jätetty soveltamisalan ulkopuolelle.
2. Puheenjohtaja on korvannut sanan palkka termillä korvaus (remuneration in cash or in kind), sillä valtuuskunnat olivat toivoneet myös ei-rahalliset tai muunlaiset korvaukset sisältävää termiä. Asia saattaa puheenjohtajan mukaan tarvita vielä jatkotyöstöä.
3. Komission ehdotuksessa kaikkien harjoittelijoiden kirjalliseen sopimukseen olisi tullut sisällyttää kaikki työsopimuksen edellyttämät tiedot, mutta kompromississa tämä vaatimus koskee enää soveltamisalan mukaisia harjoitteluita.
4. Kompromissiehdotuksessa sama henkilö voisi toimia ohjaajana ja esihenkilönä.
5. Kompromissiehdotuksessa tähän teemaan on tuotu kansallista joustovaraa.

Johtopäätökset

Edistymisraportin mukaan Unkari on onnistunut tuomaan valtuuskuntien näkemyksiä uuteen kompromissiehdotukseen ja lähemmäs neuvoston hyväksymistä. Toiveiden mukaisesti käsittely on edennyt direktiivin tahdissa. Jatkotyöskentely teknisten yksityiskohtien osalta on vielä tarpeen, ja huomioiden muutokset direktiivin sisältöön.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 153(1)b, 165(4), 166(4) ja 292 artiklaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Ehdotusta on käsitelty koulutus- ja työllisyysjaostossa, ja se on annettu tiedoksi työoikeusjaostolle. Tätä perusmuistiota on käsitelty työllisyysjaostossa 22.11.

Neuvostomateriaalit: EU-ministerivaliokunta 29.11.

Eduskuntakäsittely

E-kirjelmä 38/2024 vp on annettu eduskunnalle 7.6.2024.

Neuvostomateriaalit: Suuri valiokunta 29.11.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Neuvoston suositus ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Taloudelliset vaikutukset

Suositus ehdotuksen mahdollisia kustannusvaikutuksia ei tässä vaiheessa voida arvioida kattavasti, mutta mikäli suositeltuja toimia otettaisiin käyttöön, niillä voisi olla jonkin verran vaikutuksia julkiseen ja yritysten talouteen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Samaan aikaan suositusehdotuksen kanssa käsitellään direktiiviehdotusta COM(2024) 132 final.

Asiakirjat

Neuvostoasiakirja (Edistymisraportti) 15599/24

Suositus ehdotus: COM(2024) 133 final

E-kirje: 38/2024 vp

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Anna Toni TEM, puh. +358 295 047 361

Sarita Friman, VNEUS, p. +358 50 441 0966

EU; TSTK-neuvosto 2.-3.12.2024: Neuvoston päätelmät työvoima- ja osaamispulasta

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 2.-3.12.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto kokoontuu Brysselissä 2.-3.12.2024. Kokouksessa päätetään neuvoston päätelmistä työvoima- ja osaamispulasta Euroopassa.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Työvoima- ja osaamispula tuottavat pullonkauloja, jotka hidastavat kestävää ja inklusiivista kasvua sekä vihreää ja digitaalista siirtymää. Ne myös heikentävät kilpailukykyä. Työvoima- ja osaamispula ilmenevät eri tavoin eri jäsenmaissa ja eri toimialoilla.

Komission työvoima- ja osaamispulaa koskevassa toimintasuunnitelmassa havaitaan kolme keskeistä syytä pulan taustalla: väestökehitys, vihreä ja digisiirtymä sekä heikot työolot joillakin aloilla.

Työvoima- ja osaamispulaa tulee lähestyä eri näkökulmista. Tulee helpottaa nuorten pääsyä työmarkkinoille, perheen ja työn yhteensovittamista, alityöllisten lisätyön saamista, aliedustettujen ryhmien pääsyä työmarkkinoille sekä ikääntyneiden

työntekijöiden työurien keston pidentämistä. Osaaminen ja koulutus ovat keskeisessä roolissa, samoin kuin hyvät työolot.

Neuvosto kehottaa jäsenmaita toteuttamaan politiikkatoimia, joilla taataan työmarkkinoiden toimivuus sekä parannetaan nuorten, ikääntyneiden, naisten ja vammaisten henkilöiden asemaa työmarkkinoilla. EU:n tarjoamaa rahoitusta kehoitetaan käyttämään soveltuvin osin. Työmarkkinajärjestöjen asema on huomioitava. Osaamistarpeiden ennakointi, uraohjaus sekä työolojen kehittäminen ovat tärkeitä.

Neuvosto kehottaa työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoita jatkamaan työvoima- ja osaamispulan seurantaa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

15463/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tallamaria Maunu/TEM, tallamaria.maunu(at)gov.fi
Sarita Friman/VNEUS, sarita.friman(at)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/9/2024

TSTK-neuvosto 2.12.2024; Pöytäkirjat vammainen henkilön sosiaalisen osallisuuden lisämisestä työllisyyttä, kohtuullisia mukautuksia ja kuntoutusta edistämällä

Kokous

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 2.12.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto järjestetään Brysselissä puheenjohtajamaa Unkarin johdolla 2.12.2024.

Kokouksessa on tarkoitus hyväksyä päätelmät vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden lisäämisestä työllisyyttä, kohtuullisia mukautuksia ja kuntoutusta edistämällä.

Neuvoston sosiaalityöryhmä on käsitellyt päätelmiä 6.9. ja 1.10. sekä kirjallisessa menettelyssä ja päässyt niistä yhteisymmärrykseen.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmissä painotetaan vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden merkitystä ja erityisesti työllisyyden, kohtuullisten mukautusten ja kuntoutuksen roolia osallisuuden edistämisessä. Erityistä huomiota kiinnitetään vammaisten henkilöiden yhdenvertaiseen oikeuteen tehdä työtä EU-lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Päätelmissä korostetaan EU:n vammaisten henkilöiden oikeuksien strategian 2021-2030 mukaisten aloitteiden ja niiden tehokkaan toimeenpanon merkitystä, erityisesti työllisyyden alalla liittyen Työllisyyspaketti-lippulaiva-aloitteeseen.

Jäsenmaita kannustetaan, muun muassa, ottamaan käyttöön laadullisia tai määrällisiä kansallisia tavoitteita vammaisten henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi huomioiden kansallinen toimivalta ja olosuhteet. Komissiota kannustetaan, muun muassa, valmistelemaan raportti EU:n vammaisstrategian toimeenpanon edistymisestä ja tarpeen mukaan päivittämään sen tavoitteita ja toimenpiteitä.

Kansallinen valmistelu

EU25-sosiaalijaosto (kirjallinen menettely) 21.-22.11.2024
EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Asiakirjat

15547/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Tea Hoffrén (STM), 0295 163 220, tea.hoffren(at)gov.fi
Erityisasiantuntija Tuomas Leppo (STM), 0295 163 120, tuomas.leppo(at)gov.fi
EU-erityisasiantuntija Sarita Friman (VNEUS), 050 441 0966, sarita.friman(at)gov.fi,

VAHVA-tunnus

EU/60/2024
Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

TSTK-neuvosto 2.12.2024; Pöytäkirjat mahdollistavien palvelujen ja työvoimapalvelujen saatavuuden parantamisesta alueellisen eriarvoisuuden vähentämiseksi ja köyhyydessä elävien syrjäytyneiden ryhmien, mukaan lukien romanien, sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi

Kokous

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 2.12.2024

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto järjestetään Brysselissä puheenjohtajamaa Unkarin johdolla 2.12.2024.

Kokouksessa on tarkoitus hyväksyä päätelmät mahdollistavien palvelujen ja työvoimapalvelujen saatavuuden parantamisesta alueellisen eriarvoisuuden vähentämiseksi ja köyhyydessä elävien syrjäytyneiden ryhmien, mukaan lukien romanien, sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi (15560/24).

Neuvoston sosiaalityöryhmä on käsitellyt päätelmiä syksyn 2024 aikana ja on päässyt niistä yhteisymmärrykseen.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Jäsenvaltioilla on erilaisia haasteita vastata tehokkaasti köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisuhan alla olevien ihmisryhmien, mukaan lukien romanien, tarpeisiin. Sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen ja alueellisen eriarvoisuuden vähentäminen ovat yhteisiä pyrkimyksiä, jotka voivat tukea EU:n köyhyyden vähentämistavoitteen saavuttamista, kilpailukykyä sekä kestävää ja osallistavaa kasvua.

Jäsenvaltiot ovat laatineet kansallisten olosuhteidensa ja tarpeidensa mukaisesti kansalliset romanipoliittiset ohjelmat Euroopan unionin romanistrategian pohjalta. Näillä ohjelmilla tuetaan romaneja EU:ssa seitsemällä keskeisellä painopistealueella: tasa-arvo, osallisuus, osallistuminen, koulutus, työllisyys, terveys ja asuminen. Vaikka tavoitteena on täysi tasa-arvo, mukaan lukien mustalaisvastaisuuden (antigypsyism) ja syrjinnän torjunta ja sen estäminen, komissio on ehdottanut vähimmäistavoitteita vuodelle 2030. Edellä kerrottu edellyttää asianmukaisten poliittisten ohjelmien käyttöönottoa jäsenvaltioilta. Näiden ohjelmien täytäntöönpano ja seuranta vaativat lisäponnisteluja tiiviissä yhteistyössä kaikkien asianomaisten sidosryhmien kanssa.

Päätelmissä painotetaan alueellisia strategioita sekä paikallisten sosiaalista osallisuutta koskevien poliittisten ohjelmien johdonmukaisuutta, tehokkuutta ja valtavirtaistamista. Samalla tulee painottaa erityisesti köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten, mukaan lukien romanit, yhdenvertaista pääsyä laadukkaisiin palveluihin sekä työvoimapalvelujen piiriin asuinpaikasta riippumatta.

Jäsenmaita ja komissiota kannustetaan muun muassa noudattamaan alueellista lähestymistapaa ja arvioimaan kehityksen tehokkuutta alueellisesta näkökulmasta niin kansallisissa kuin EU-tason raporteissa ja arvioinneissa sekä kansallisten strategisten ohjelmien täytäntöönpanossa. Lisäksi tulee ottaa huomioon köyhyysriskin tai sosiaalisessa syrjäytymisuhan alla olevien ihmisten tilanteen parantaminen, mukaan lukien romanit, ja heidän pääsytensä palveluihin.

Kansallinen valmistelu

EU25-sosiaalijaosto (kirjallinen menettely) 21.-22.11.2024
EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Asiakirjat

15560/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Janette Grönfors (STM), 0295 163 220, janette.gronfors(at)gov.fi
Erityisasiantuntija Tuomas Leppo (STM), 0295 163 120, tuomas.leppo(at)gov.fi
EU-erityisasiantuntija Sarita Friman (VNEUS), 050 4410966, sarita.friman(at)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/60/2024

Neuvoston päätelmät työelämän tasapainosta ja sukupuolten tasa-arvosta kaikille sukupolville demografisen kehityksen haasteissa

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys-, ja kuluttaja-asiat -neuvosto 2.12.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston on tarkoitus hyväksyä päätelmät työelämän tasapainosta ja sukupuolten tasa-arvosta kaikille sukupolville demografisen kehityksen haasteissa. Päätelmät on annettu 13.8.2024. Päätelmiä on käsitelty sosiaalityöryhmässä 16.9, 15.10. ja 30.10.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Unkari on valmistellut päätelmät otsikkoaiheesta.

Päätelmäluonnoksessa **kehotetaan jäsenvaltioita** toimivaltansa mukaisesti, työmarkkinaosapuolten roolia ja autonomiaa kunnioittaen ja ottaen huomioon kansalliset olosuhteet muun muassa:

Edistämään työnantajien ja työmarkkinaosapuolten pyrkimyksiä kehittää, vahvistaa ja toteuttaa politiikkoja, joilla varmistetaan sekä erilaisten naisten että miesten työ - ja perhe-elämän tasapaino, työntekijöiden hyvinvoinnin parantamiseen tähtäävät mielenterveyspolitiikat sekä sukupuolinäkökulmasta perheystävälliset työpaikkapolitiikat, myös imetysystävälliset vanhempien tarpeita ja odotuksia vastaavat linjaukset ja kohdennettu tieto isille sekä myös lasten henkisten, psyykkisten ja fyysisten tarpeiden tyydyttämisen mahdollistaminen.

Varmistamaan kohtuuhintaiset, saavutettavat ja laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut lapsille, vammaisille, vanhuksille ja muille apua tarvitseville, mukaan lukien kotihoito ja kunnallinen hoito, jotka tukevat itsenäistä elämää relevanttien neuvoston suositusten mukaan.

Jatkamaan varhaiskasvatuspolitiikkaa neuvoston varhaiskasvatussuositusten linjausten Barcelonan tavoitteiden 2030 mukaisesti. Parantamaan vanhempainvapaatoimia ja varhaiskasvatuspalveluja sekä tukemaan yksinhuoltajaperheitä muun muassa taloudellisen tuen avulla.

Tehostamaan eurooppalaisen lapsitakuun täytäntöönpanoa erityisesti köyhyys - ja syrjäytymisriskissä olevien lasten tehokasta pääsyä varhaiskasvatukseen.

Lisäämään työnantajien tietoisuutta ja tukemaan heitä työn soveltamisessa mukautuviin käytäntöihin ottaen huomioon työntekijän yksilölliset tarpeet, kuten etätyö ja joustavat työjärjestelyt; lyhennetyt työviikot tai lyhennetyt työtunnit, sekä säännös erityisvapaista ja niihin liittyvästä suojelusta sekä muista aloitteista, joiden tarkoituksena on parantaa kaikkien työelämän tasapainoa, erityisesti pienten lasten ja muiden huolenpidosta vastuussa oleville työntekijöille. Ottamaan huomioon vammaisten työntekijöiden tarpeet tässä yhteydessä. Lisäksi on tärkeää tunnustaa työn, perheen ja yksityiselämän yhteensovittamisen puute työterveysriskinä ja ryhtyä ennaltaehkäiseviin toimiin.

Lisäämään tietoisuutta siitä, että kaikki vanhemmat, erityisesti äidit, saattavat tarvita tukea työelämän tasapainon parantamiseksi ja että työnantajat voivat aktiivisesti osallistua kaikkien vanhempien ja muiden hoivaajien yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen työelämässä.

Ehkäisemään ja torjumaan tehokkaasti syrjintää ja vastatoimia EU-sääntelyä noudattamalla raskauden tai vanhemmuuden perusteella tai perhevapaiden, kuten äitiys-, isyys- ja erilaiset vanhempainvapaat tai hoitovapaat, käytön tai niiden hakemisen perusteella ja sillä perusteella, että on hakenut joustavia työaikajärjestelyjä.

Edistämään tietoisuutta nostavia aloitteita, erityisesti koulutuksessa, korostaen hyötyjä, joita hoivan ja kotitöiden tasa-arvoinen jakaminen naisten ja miesten välillä saa aikaan, ja jonka seurauksena on muun muassa sukupuolistereotyyppien torjuminen.

Harkitsemaan politiikkatoimia palkatonta hoivatyötä tekevien työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi erityisenä kohderyhmänä yli 50-vuotiaat naiset, joiden keskuudessa on matala työllisyysaste.

Kiinnittämään erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin ja perheisiin ja vahvistaa heille suunnattuja aloitteita työn, perheen ja yksityiselämän paremman yhteensovittamisen helpottamiseksi.

Komissiota ja jäsenmaita kehotetaan muun muassa:

Helpottamaan poliittisten päättäjien, alue - ja paikallisviranomaisten, työnantajien, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä. Helpottamaan tiedon jakamista työ - ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ja hoivavastuun tasapuolisesta jakautumisesta naisten ja miesten välillä tasa-arvon ja naisten taloudellisen riippumattomuuden edistäjinä demografisten haasteiden kontekstissa.

Edistämään palkattoman hoivan ja kotityön tasa-arvoista jakamista naisten ja miesten välillä ja jatkamaan toimia, mukaan lukien hyvien käytäntöjen vaihtoa, lisätäkseen isien, avopuolisoiden ja miespuolisten palkatonta hoivatyötä tekevien osallistumista

lastenhoitoon, ml. vanhempainvapaiden käytöllä, sekä lisätäkseen heidän osallistumistaan pitkäaikaishoitoon. Toimien tavoitteena on tasa-arvoinen palkallisen ja palkattoman hoivatyön jakaminen naisten ja miesten välillä, edistään siten sukupuolten tasa-arvoa ja helpottaen naisten pääsyä työmarkkinoille sekä urakehitystä ja taloudellista itsenäisyyttä.

Edistämään sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista työ- ja yksityiselämän tasapainoa vahvistavien ja demografisia haasteita käsittelevien toimien suunnittelussa, toimeenpanossa ja arvioinnissa.

Komissiota kehoitetaan muun muassa:

Lisäämään työnantajien ja työntekijöiden tietoisuutta asiaankuuluvaan EU-lainsäädäntöön perustuvista oikeuksista pyytää yksilön tarpeita kunnioittavia toimenpiteitä, kuten yksilöllistä, EI-siirrettävää vanhempainvapaata ja joustavia työjärjestelyjä, sekä suojaa irtisanomiselta ja syrjinnältä ja työsuhteeseen liittyvistä oikeuksista, jotka koskevat samojen työolojen tarjoamista tai työolojen ja palkkojen parantamista kun palataan äitiys -, isyys - ja vanhempainvapaalta. Tätä varten kehoitetaan parantamaan sukupuolen mukaan eriteltyjen tietojen keruuta, jotta voidaan asianmukaisesti mitata äitiys -, isyys - ja vanhempainvapaiden suojatoimenpiteiden sekä joustaviin työjärjestelyihin liittyvien toimenpiteiden ja niiden tulosten tehokas kattavuus.

Tukemaan elämäntilanteiden näkökulmasta lähtevää tutkimusta, jossa selvitetään työelämän tasapainoa eri elämäntilanteissa olevien henkilöiden tarpeisiin liittyen, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja palkkatyötä komission demografisen välineistön pohjalta.

Helpottamaan demografisten näkökohtien valtavirtaistamista ja soveltamaan sukupuolinäkökulmaa relevanttien politiikka-aloitteiden suunnittelussa, ja kun tarkoituksenmukaista, arvioida niiden vaikutuksia demografisten haasteiden käsittelyssä.

Kansallinen valmistelu

Työoikeusjaosto 4.9.2024, 8.10.2024 ja 20.11.2024
EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Asiakirjat

15104/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM/ Seija Jalkanen seija.jalkanen(at)gov.fi 0503960195
VNK/Sarita Friman sarita.friman(at)gov.fi 0504410966

VAHVA-tunnus

EU/67/2024

TSTK-neuvosto 2.12.2024; Neuvoston päätelmäluonnos Naisten ja tyttöjen mielenterveyden vahvistaminen sukupuolten tasa-arvoa edistämällä

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden –neuvosto 2.12.2024

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston puheenjohtajamaa Unkari on laatinut päätelmäluonnoksen naisten ja tyttöjen mielenterveyden vahvistamisesta sukupuolten tasa-arvoa edistämällä.

Päätelmäluonnosta käsiteltiin sosiaalityöryhmässä 17.7., 5.9., 23.9., 30.10., 14.11. (muissa asioissa) ja 20.11.2024. Luonnosta käsitellään Coreper:issa 27.11.2024.

Päätelmät on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 2.12.2024.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajamaa Unkarin laatima päätelmäluonnos käsittelee naisten ja tyttöjen mielenterveyden vahvistamista sukupuolten tasa-arvoa edistämällä. Päätelmissä käsitellään ensimmäistä kertaa laaja-alaisesti mielenterveyttä, sukupuolta ja sukupuolten tasa-arvoa koskevia kysymyksiä yhdessä. Erityistä huomiota kiinnitetään tyttöjä ja naisia koskettaviin mielenterveysongelmiin ja -riskeihin sekä mielenterveysoireiluun. Päätelmissä nostetaan esiin myös sukupuolierityisiä esteitä, stereotypioita ja syrjintää, jotka voivat estää niin naisia ja tyttöjä kuin poikia ja miehiäkin pääsemästä mielenterveyspalveluihin. Huomiota kiinnitetään myös siihen, että yksilöt voivat kuulua yhteen tai useampaan haavoittuvaan ryhmään ja voivat joutua kohtaamaan moniperusteista tai risteävää syrjintää. Päätelmissä käsitellään myös sukupuolistuneen väkivallan eri muotojen mielenterveydellisiä seurauksia erityisesti naisille ja tytöille. Lisäksi naisten miehiä suurempi hoivavastuu ja eriarvoisuus työmarkkinoille pääsyssä on usein sukupuolten välisen epätasa-arvon ja syrjinnän

taustalla, ja sillä on vaikutusta naisten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Päätelmissä käsitellään myös digitaalisen viestinnän ja sosiaalisen median haitallista vaikutusta lasten ja nuorten ja erityisesti tyttöjen mielenterveyteen, muun muassa verkkoväkivallan ja sukupuolistereotyypioiden levittämisen muodossa. Päätelmissä nostetaan esiin myös poikien kohtaamat digitaalisen viestinnän ja sosiaalisen median kielteiset vaikutukset. Myös erityisesti ikääntyneiden ihmisten ja vammaisten naisten mielenterveyskysymykset ovat päätelmissä esillä.

Päätelmissä kehoitetaan jäsenmaita toimivaltansa puitteissa ja ottaen huomioon kansalliset olosuhteet muun muassa varmistamaan, että mielenterveyden edistämisen toimiin sisällytetään sukupuolinäkökulma. Jäsenmaita kehoitetaan myös torjumaan kaikkia väkivallan muotoja, erityisesti naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa sukupuolistunutta väkivaltaa, vihapuhetta ja syrjintää, mukaan lukien moniperusteista ja risteävää syrjintää. Samoin kehoitetaan torjumaan sukupuolistereotyyppioita ja kielteisiä sosiaalisia normeja, jotka rajoittavat naisia ja tyttöjä, mutta erityisesti poikia ja miehiä hakeutumasta mielenterveyspalveluihin. Toimia kehoitetaan myös kohdistamaan naisten ja tyttöjen seksuaalisointiin ja stereotypisointiin mediassa ja mainonnassa sekä käsittelemään esimerkiksi mielenterveyden ja huumeiden ja muiden haitallisten aineiden käytön välistä yhteyttä sukupuolinäkökulmasta. Jäsenmaita kehoitetaan myös laaja-alaisiin toimiin sukupuolistuneen väkivallan ehkäisemiseksi ja uhrien auttamiseksi. Päätelmissä nostetaan esiin myös monipuolisia toimia haitalliseen verkkosisältöön puuttumiseksi, verkkoväkivallan ehkäisemiseksi ja uhrien auttamiseksi. Huomiota kiinnitetään myös sukupuolistereotyypioiden torjumiseen niin mediassa kuin koulutuksessakin.

Lisäksi jäsenmaita kehoitetaan toteuttamaan toimia koskien vanhempien, erityisesti yksinhuoltajien ja vammaisten lasten vanhempien, tukea ja sosiaalista suojelua vanhempien työnteon mahdollistamiseksi ja taloudellisen ahdingon ja sen mielenterveydellisten vaikutusten vähentämiseksi erityisesti naisten kohdalla. Tässä yhteydessä nostetaan esiin muun muassa kohtuuhintaisten, saavutettavien ja korkealaatuisten hoivapalveluiden merkitys, työn ja yksityiselämän yhteensovittamista edistävät toimet ja naisten ja miesten tasa-arvoinen hoivavastuun jakaminen, mukaan lukien korvattu isyysvapaa ja ei-siirrettävät vanhempainvapaat. Lisäksi korostetaan laaja-alaisen sukupuolitietoisten terveys- ja sosiaalipalveluiden varmistamista. Näiden palvelujen tarjoamisessa tulisi ottaa huomioon ihmisten moninaiset tarpeet, erityisesti erikikäisten naisten ja kaikkein syrjäytyneimpien tarpeet. Samoin toimenpiteissä korostetaan ihmisoikeusnäkökulmaa sekä mielenterveysongelmien ehkäisyä ja varhaista puuttumista, varsinkin haavoittuvien ryhmien osalta.

Jäsenmaita kehoitetaan myös toimiin vanhemmille tarjottavan lääketieteellisen ja psykologisen hoidon parantamiseksi sekä isien kannustamiseksi perhevapaiden käyttöön. Tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota erityisesti naisille tarjottavaan perinataaliseen hoitoon. Lisäksi kehoitetaan toteuttamaan toimia edistämään terveellistä ja aktiivista ikääntymistä ja tarjoamaan monipuolisia psykologisia tukipalveluja. Lopuksi jäsenmaita kehoitetaan nostamaan tietoisuutta pääsyn tärkeydestä seksuaali- ja lisääntymispalveluihin ja -oikeuksiin maailmanlaajuisesti.

Päätelmissä kehoitetaan komissiota ja jäsenmaita toimivaltansa puitteissa muun muassa toteuttamaan toimia, joilla parannetaan terveyttä ja turvallisuutta työssä, ottaen huomioon sukupuolinäkökulman ja puuttumalla erityisesti työhön liittyviin psykososiaalisiin kuormitustekijöihin. Lisäksi kehoitetaan lisäämään tietoisuutta lasten ja nuorten, heidän vanhempiensa, hoitajiensa ja kouluttajiensa sekä suuren yleisen keskuudessa kunnioittavasta ja vastuullisesta viestinnästä ja sisällön jakamisesta verkossa muun muassa tukemalla erityisiä kampanjoita, jotka on kohdennettu lapsille, jotta parannettaisiin suojelua verkossa ja sosiaalisessa mediassa. Samoin kehoitetaan lisäämään tietoisuutta älypuhelinien käytöstä johtuvan liiallisen ruutuajan psykologisista ja kognitiivisista seurauksista alaikäisiin, myös nuorimpiin sukupolviin. Komissiota ja

jäsenvaltioita kehoitetaan myös toteuttamaan toimenpiteitä, muun muassa digipalvelusäädöksen mukaisesti, joilla alaikäisille, etenkin tytöille, taataan korkeatasoinen turvallisuus ja yksityisyyden suoja, kun käytetään verkkoalustoja ja toimitaan digitaalisessa ympäristössä. Lopuksi kehoitetaan kannustamaan toimenpiteisiin, joilla edistetään terveellistä työn ja yksityiselämän tasapainoa, mukaan lukien soveltavin osin etätyöjärjestelyjen avulla.

Päätelmissä kehoitetaan komissiota toimivaltansa puitteissa muun muassa edelleen edistämään toimia, joilla torjutaan teknologia-avusteista sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa puuttumalla asiaankuuluviin aloihin, jotka on määritelty sukupuolten tasa-arvostrategiassa ja eurooppalainen Parempi internet lapsille -strategiassa sekä digipalvelusäädöksen täytäntöönpanossa, mukaan lukien toimet, joilla ehkäistään ja torjutaan verkkoväkivaltaa, verkkohäirintää, verkkoahdistelua ja seksismiä tyttöjä ja poikia vastaan. Komissiota kehoitetaan myös kannustamaan jäsenvaltioita valvomaan generatiivisen tekoälyn väärinkäytöksiä ja vastuuttamaan operaattorit tällä alueella tekoälyä koskevista yhdenmukaisista säännöistä annetun asetuksen puitteissa. Lisäksi komissiota kehoitetaan edistämään aloitteita, joiden tavoitteena on tukea vanhempien, erityisesti äitien, fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin korkeinta mahdollista tasoa elämän kaikissa vaiheissa muun muassa osallistamalla miehet perhettä ja hoivaa koskeviin velvollisuuksiin, etenkin raskauden ja synnytyksen aikana. Komissiota kehoitetaan myös edelleen parantamaan kaikkien ihmisten terveysosaamista omaksumalla sukupuolitietoinen lähestymistapa, keskittymällä muun muassa naisiin ja tyttöihin ja edelleen jakamaan laadukasta tietoa terveydestä kaikille ihmisille, etenkin nuorten tyttöjen ja poikien keskuudessa. Lopuksi komissiota kehoitetaan harkitsemaan kohdennettuja aloitteita, joissa keskitytään vanhempiin naisiin ja joiden tavoitteena on suojella ja parantaa heidän mielenterveyttään esimerkiksi yksinäisyyttä ja eristyneisyyttä torjuvilla toimenpiteillä.

Kansallinen valmistelu

Sosiaalijaosto 25 kirjallinen menettely 21.-22.11.2024; EU-ministerivaliokunta 29.11.2024.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024.

Asiakirjat

11875/24, 12034/24, 12909/24, 13784/24, 14972/24, 15209/24, 15209/24 COR 1

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, p. 02951 63205, eeva.raevaara(at)gov.fi
 Soile Ridanpää, STM, soile.ridanpaa(at)gov.fi
 Antero Kiviniemi, UM/EUE, antero.kiviniemi(at)gov.fi
 Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman(at)gov.fi, p.050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/60/2024

TSTK 3.12.2024; Edistymisraportti lääkepaketista

Kokous
TSTK 3.12.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajavaltio esittelee lääkepaketin käsittelyä puheenjohtajuuskaudellaan etenemisraportin muodossa. Asiassa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

I TAUSTAA

Komissio antoi 26.4.2023 ehdotuksen lääkelainsäädännön tarkistamiseksi (ns. lääkepaketti), johon kuuluvat asetus ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevasta unionin lupa- ja valvontamenettelyistä ja Euroopan lääkevirastoa koskevista säännöistä (COM (2023) 193) sekä direktiivi ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevasta unionin säännöistä (COM (2023) 192). Näillä kahdella säädösehdotuksella pyritään mukauttamaan ja yksinkertaistamaan nykyistä sääntely-ympäristöä, joka koostuu yhdestä direktiivistä ja kolmesta asetuksesta, jotka kattavat sekä yleislainsäädännön että harvinaisten sairauksien ja lasten lääkkeitä koskevan erityislainsäädännön. Ehdotukset perustuvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artiklan 1 kohtaan ja 168 artiklan 4 kohdan c ala-kohtaan.

Lääkepaketin yleisenä tavoitteena on varmistaa lääkkeiden laatu, turvallisuus ja teho sekä yhtenäistää sisämarkkinoita. Ehdotuksilla pyritään erityisesti edistämään innovointia ja varmistamaan innovatiivisten ja kohtuuhintaisten lääkkeiden saatavuus; parantamaan lääkkeiden toimitusvarmuutta ja puuttumaan lääkepulaan; tukemaan innovointia ja

kilpailukykyä vähentämällä sääntelytaakkaa yksinkertaistamalla ja joustavoittamalla sääntelyä; sekä vähentämään ympäristövaikutuksia lääkkeen elinkaaren aikana.

Alueiden komitea katsoi 24.10.2023, että ehdotuksen alueellinen tai paikallinen merkitys on vähäinen. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi 25.10.2023 lausuntonsa ehdotuksista.

Tšekin tasavallan parlamentin senaatti antoi sekä asetusta että direktiiviä koskevan päätöslauselman, jossa se ilmaisi huolensa paketin tietyistä näkökohdista. Romanian senaatti antoi lausunnon, jossa esitettiin suhteellisuusperiaatteeseen liittyviä huolenaiheita ja useita suosituksia. Saksan liittoneuvosto tuki ehdotusten rakennetta, mutta esitti myös huolenaiheita tietyistä näkökohdista. Italian edustajainhuone ja senaatti antoivat yleisesti ottaen myönteisen arvion ehdotuksista, mutta ilmaisivat myös huolensa tietyistä ehdotuksen näkökohdista.

Euroopan parlamentissa ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta (ENVI) nimettiin asiasta vastaavaksi valiokunnaksi. Esittelijöinä ovat asetuksen osalta Tiemo Wölken (S & D, Saksa) ja direktiivin osalta Dolors Montserrat (EPP, Espanja). ENVI-valiokunta hyväksyi molempia lainsäädäntöehdotuksia koskevan mietintönsä 19. maaliskuuta 2024, josta äänestettiin täysistunnossa 10. huhtikuuta 2024.

Puheenjohtajavaltio Ruotsi järjesti yhden lääkkeitä ja lääkinnällisiä laitteita käsittelevän työryhmän (Working Party for Pharmaceuticals and Medical Devices) kokouksen, jossa komissio esitteli lääkepaketin. Puheenjohtajavaltio Espanja järjesti kaksi työryhmän kokousta, joissa asialistalla oli vaikutustenarvioinnin tarkastelua, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon esittelyä ja sitä seurannutta näkemystenvaihtoa. Puheenjohtajavaltio Belgia järjesti viisitoista työryhmän kokousta, joissa keskityttiin lähinnä saatavuutta ja myyntilupamenettelyjä koskeviin osiin. Tämän lisäksi 21.6.2024 järjestetyssä ministerineuvostossa käytiin poliittinen keskustelu kannustimia koskevista ehdotuksista.

II EDISTYMINEN UNKARIN PUHEENJOHTAJUUSKAUDELLE

Puheenjohtajavaltio Unkari järjesti neljätoista työryhmän kokousta, jotka jakautuivat yli 20 päivälle.

Puheenjohtajavaltio Unkari on jäsenvaltioiden kirjallisten kommenttien, työryhmässä käytyjen keskustelujen sekä osin aiempien kompromissitekstien perusteella laatinut ja toimittanut jäsenvaltioille kompromissitekstejä, joita on käsitelty työryhmässä.

III LOPUKSI

Puheenjohtajavaltio Unkari pyrkii jatkamaan ehdotuksesta käytäviä neuvotteluja ja esittämään yhdistetyn tarkistetun kompromissitekstin, johon on koottu kaikki tähän mennessä tarkasteltujen ehdotukset sekä tilannekatsaus Coreperia varten keskusteltavaksi ja huomioitavaksi 18.12.2024 pidettävässä kokouksessa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Asiassa ei tehdä päätöksiä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Asiaa käsitellään EU33-terveysjaostossa 22.11.2024 sekä EU-ministerivaliokunnassa 29.11.2024.

Eduskuntakäsittely

Asiaa käsitellään suuressa valiokunnassa 29.11.2024

Asiakirjat

14955/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Hallitussihteeri Mari Laurén-Häussler, STM, +358 295 163 762
Erityisasiantuntija Sari Vuorinen, UM/EUE +32 473 529 853
Erityisasiantuntija Sarita Friman, VNEUS +358 295 160144

VAHVA-tunnus

EU/715/2023

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/938/2024-STM-13

Honkanen Reetta

15.11.2024

EU; terveys; TSTK-neuvosto 3.12.2024; Neuvoston suositukset savuttomista ja aerosolivapaista ympäristöistä

Kokous

3.12.2024 – 3.12.2024

Eduskuntatunnus

E 59/2024 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 18.9.2024 neuvostolle ehdotuksen neuvoston suositukseksi savuttomista ja aerosoleista vapaista ympäristöistä ja neuvoston suosituksen 2009/C 296/02 korvaamisesta (COM(2024) 55 final), jäljempänä SAFE-suositus.

Neuvoston terveystyöryhmä käsitteli ehdotusta kokouksissaan 25.9. ja 10.10.2024. Epävirallinen kirjallinen kuuleminen päättyi 24.10.2024.

EU:n neuvoston pysyvien edustajien komitea Coreper vahvisti neuvoston työryhmässä saavutetun yhteisymmärryksen SAFE-suosituksista 6.11.2024.

Terveysministerineuvoston kokouksessa 3.12.2024 hyväksytään päivitetty neuvoston SAFE-suositukset.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston suosituksen.

Pääasiallinen sisältö

Komissio julkaisi 17.9.2024 ehdotuksen neuvoston suositukseksi savuttomista ja aerosoleista vapaista ympäristöistä ja neuvoston suosituksen 2009/C 296/02 korvaamisesta (COM(2024) 55 final). Edellinen suositus on vuodelta 2009. Suositusten päivitys on osa Euroopan syöväntorjuntaohjelmaa.

Vuodesta 2009 lähtien uudet tuotteet, kuten sähkösavukkeet ja kuumennettavat tupakkatuotteet ovat kasvattaneet markkinaosuuttaan. Uusien tuotteiden osalta erityisen huolestuttavaa on, että ne ovat viime vuosina houkuttelleet erityisesti lapsia ja nuoria. Tutkimuksesta saatu näyttö osoittaa, että uusista tuotteista ympäristöön vapautuvilla päästöillä saattaa olla haitallisia vaikutuksia terveyteen.

Nyt annettu suositusehdotus korvaisi vuoden 2009 suosituksen. Keskeistä ehdotuksessa on soveltamisalan laajeneminen uusiin tuotteisiin sekä uusiin ulkotiloihin. Suositusehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on suojella paremmin unionin kansalaisia, etenkin lapsia ja nuoria, ympäristön tupakansavulta ja uusien tuotteiden käytöstä vapautuvilta aerosoleilta. Lisäksi tavoitteena on edistää tupakoinnin lopettamista ja sitä, että tupakointia ja nikotiinin käyttöä alettaisiin pitää epänormaalina.

Jäsenvaltioita suositellaan ottamaan käyttöön tehokkaita toimenpiteitä, joilla ihmisiä, etenkin lapsia ja nuoria, suojellaan ympäristön päästöiltä, jotka ovat peräisin uusista savua tai aerosolia vapauttavista tuotteista, kuten kuumennettavista tupakkatuotteista ja sähkösavukkeista. Monet uudet tuotteet ovat saaneet suosiota nuorten keskuudessa.

Jäsenvaltioita suositellaan lisäksi ottamaan käyttöön tehokkaita toimenpiteitä, joilla ihmisiä suojellaan altistumiselta ympäristön tupakansavulle ja aerosoleille jo aiemmin suosituksen piiriin kuuluneiden sisätilojen lisäksi eri ulkoalueilla. Tällaisia ulkotiloja ovat muun muassa ulkona sijaitsevat virkistysalueet, joilla lapset todennäköisesti kokoontuvat, kuten julkiset leikkikentät, huvipuistot ja uima-altaat, terveydenhuolto- ja oppilaitoksiin liittyvät ulkotilat, julkiset rakennukset, palveluja tarjoavat laitokset sekä liikennepysäkit ja -asemat.

Toimeenpanon osalta jäsenvaltioita suositellaan muun muassa tekemään yhteistyötä ja vaihtamaan parhaita käytäntöjä toimintalinjojen, ohjelmien ja strategioiden laatimiseksi sekä raportoimaan komissiolle, kansanterveyttä ja tupakka-alaa käsitteleville asiantuntijaryhmille toteutettujen toimenpiteiden täytäntöönpanosta ja edistymisestä kolmen vuoden kuluttua tämän suosituksen hyväksymisestä ja sen jälkeen joka viides vuosi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 168 artiklan 6 kohta. Sen mukaan neuvosto voi antaa komission ehdotuksesta suosituksia SEUT 168 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Neuvoston suositus ei ole oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-33 jaosto 22.11.2024
EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Asiakirjat

15059/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Reetta Honkanen, STM/TUTO, puh. +358 295 163 684
EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, p. +358 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/938/2024

Liitteet

Viite

Terveysneuvosto 3.12.2024, Bryssel; Euroopan terveysunioni Draghin raportin valossa

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 3.12.2024 Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

TSTK/terveysneuvosto käy 3.12.2024 näkemysten vaihdon Euroopan terveysunionista Euroopan kilpailukyvyn vahvistamista käsittelevän Draghin raportin valossa.

Suomen kanta

Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. (E 58/2023 vp)

Seuraavalle lainsäädäntökaudelle Suomen kannalta keskeisiä kilpailukyky politiikan painotuksia ovat riippuvuuksien uudelleenarviointi sekä vastaaminen kovenemaan globaaliin kilpailuun investoinneista, osaavasta työvoimasta, teknologisesta johtajuudesta ja raaka-aineista. (E 58/2023 vp)

Suomi katsoo, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta vaikuttavat palveluiden laatuun, saatavuuteen, ja tuottavuuteen, mutta myös alan korkeaan osaamiseen, liiketoimintaan ja työllisyyteen. Suomi pitää tärkeänä edistää toimia, joilla edistetään eurooppalaisen terveystietoalueen (EHDS) käytännön toimivuutta. Suomi pitää tarpeellisena vahvistaa EU:n edellytyksiä toimia edelläkävijänä terveydenhuollon terveystietoalueen toimeenpanon kehittämisessä. (E 27/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että EU vahvistaa digitaalista suvereniteettiaan terveys- ja hyvinvointiteknologioiden alueella. Suomi pitää tärkeänä myös tämän alan yritysten kilpailukyvyn vahvistamista sisämarkkinoilla. (E 27/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että tekoälyä käytetään sosiaali- ja terveydenhuoltosektorilla eettisellä ja kestäväällä tavalla EU:ssa. (E 27/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä mahdollistavaa lainsäädäntöä, mahdollisuuksia turvalliseen ja joustavaan tiedon hyödyntämiseen sekä hyvin toimivaa yksityisten ja julkisten toimijoiden ekosysteemiä Euroopassa. Suomi katsoo, että geneettistä tietoa tulee hyödyntää terveydenhuollossa kansalaisten parhaaksi eettiset näkökohdat ja mahdolliset riskit huomioiden. (E 27/2024 vp)

Suomi katsoo, että EU:n lääkelainsäädännön uudistuksella vahvistetaan lääkealan potilaslähtöisyyttä ja tuetaan lääketeollisuuden kehitystyötä ja kilpailukykyä. Toimivat lääkkeiden sisämarkkinat ovat avainroolissa myös EU:n häiriönsietokyvyssä. Suomi pitää tärkeänä, että lääkesäätely on kokonaisuudessaan ennustettava ja selkeä. (E 27/2024)

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että lääketeollisuuden kannustimien tulee olla myös pitkällä aikavälillä ennakoitavissa sekä lääketeollisuuden kannalta, mutta myös yhteiskunnan ja lääkkeen käyttäjien rahoittamien lääkekustannusten osalta. (U 56/2023 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että EU vähentää haitallisia riippuvuuksia ja vahvistaa omaa tuotantokapasiteettiaan kriittisissä materiaaleissa, joita tarvitaan esimerkiksi diagnostiikan, rokotteiden, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden kehittämiseen. Suomi pitää tärkeänä, että kriittisiä riippuvuuksia globaaleista tuotantoketjuista tarkastellaan ja kumppanuuksia vahvistetaan pitkäjänteisesti. (E 27/2024)

Suomi korostaa tarvetta vahvistaa unionin kriisinsietokykyä eli kokonaisvaltaista ja laaja-alaista varautumista mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin. Suomen näkemyksen mukaan terveysala on yksi valmiuden ja varautumisen ydinalueista. (E 27/2024 vp)

Suomi katsoo, että tarttumattomia sairauksia voidaan ehkäistä tehokkaasti vaikuttamalla niiden riskitekijöihin. Suomi suhtautuu myönteisesti EU:n syöväntorjuntasuunnitelmaan ja tukee sitä, että syöpäohjelma saatetaan loppuun seuraavan komission kaudella. (E 27/2024 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tupakkalainsäädäntökehys päivitetään pikaisella aikataululla. (E 27/2024 vp)

Suomi pitää EU:n globaalin roolin ja toimintakyvyn vahvistamista välttämättömänä. (E 27/2024 vp)

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajan tausta-asiakirjassa todetaan, että Espanjan, Belgian ja Unkarin puheenjohtajatrio sitoutui vahvistamaan Euroopan terveysunionia ja terveysjärjestelmien resilienssiä, terveysturvallisuutta sekä ja terveyden edistämistä. Tämä johti neuvoston päätelmien hyväksymiseen Euroopan terveysunionista. Päätelmissä kehoitetaan jäsenmaita ja komissiota priorisoimaan terveysunionia tulevalla institutionaalisella kaudella ja nostettiin esiin keskeisiä EU-terveyspolitiikan osa-alueita. Kilpailukyky on ollut Unkarin puheenjohtajuuskauden läpileikkaava prioriteetti. Draghin raportti Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuudesta on merkittävä, kuten Eurooppa-neuvosto on todennut päätelmissään 17.10.2024. Tämän vuoksi puheenjohtaja haluaa tuoda

keskusteluun Euroopan terveysunionin tulevaisuuden Draghin raportin valossa, erityisesti huomioiden lääkesektorin suositukset, mutta myös muut tärkeät lääke- ja terveyssektorin kysymykset.

Terveysunionipäätelmissä nostetaan esiin mm. terveydenhuollon henkilöstön sekä lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuuden merkitys. Päätelmissä kehoitetaan jatkamaan kriittisten lääkkeiden allianssissa tehtävää työtä ja harkitsemaan kriittisten lääkkeiden säädöksen antamista. Muita prioriteetteja ovat mm. täyttymättömät terveyteen liittyvät tarpeet. Sairauksien ennaltaehkäisemisen vahvistamiseksi päätelmät peräänkuuluttavat fokusta tarttumattomiin tauteihin ja Euroopan syöväntorjuntasuunnitelman ja terveet yhdessä –aloitteen toimeenpanoon. Lisäksi korostuvat varautuminen, tarttuvat taudit, ja mikrobilääkeresistenssiin vastaaminen. On myös tärkeää, että EU:n toimeenpanon työkaluja vahvistetaan.

Unkarin puheenjohtajuuskaudella on valmisteltu päätelmät sydän- ja verisuoniterveydestä ja elinluovutuksista ja –siirroista sekä neuvoston suositus savuttomista ja aerosolittomista ympäristöistä.

Draghin raportti: Euroopan kilpailukykyyn tulevaisuus

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenin pyynnöstä Italian entinen pääministeri ja Euroopan keskuspankin puheenjohtaja Mario Draghi julkaisi raportin Euroopan kilpailukykyystä syyskuussa 2024. Raportti esittää kuvan haasteista ja n. 200 käytännön suositusta niihin vastaamiseksi.

Draghin raportti korostaa lääkealan historiallisesti merkittävää vaikutusta EU:n talouteen sekä asemaa määräävänä työnantajana Euroopassa. Raportissa tunnustetaan lääkealan vahva tuotanto, tieteellinen ja akateeminen huippuosaaminen, mutta myös varoitetaan kasvavasta kilpailukykykuilusta EU:n ja kilpailijoiden välillä erityisesti dynaamisimmilla segmenteillä (mukaan lukien biologiset ja harvinaislääkkeet sekä pitkälle kehitetyssä terapiassa käytettävät lääkkeet n. ATMP-valmisteet). Syinä kuilulle raportissa mainitaan EU:n hajanainen ja riittämätön tutkimus- ja kehitys (T&K) -rahoitus, hidas, monimutkainen ja joustamaton sääntelyjärjestelmä sekä kansallisten hinnoittelu- ja korvausprosessien pirstaleisuus.

Raportissa esitetään useita lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin suosituksia. Suositukset koskevat Euroopan terveystietoalueen vaikutuksia, monikansallisten kliinisten tutkimusten menettelyjen sujuvoittamista, lääkkeiden markkinoille pääsyn nopeuttamista koordinoitun sääntelymenettelyn avulla lääkkeen elinkaaren aikana, ohjeistusta tekoälyn (AI) käytöstä lääkkeiden elinkaaren aikana, EU:n HTA-asetuksen täysimääräistä täytäntöönpanoa, mukaan lukien yhteiset kliiniset arvioinnit, julkisten maksajien, hinnoittelu- ja korvausviranomaisten välisen koordinaation lisäämistä liiketoiminnan ennustettavuuden parantamiseksi, julkisten ja yksityisten T&K-investointien lisäämiseksi sekä strategisten kansainvälisten kumppanuuksien kehittämiseksi. Lisäksi raportissa korostetaan digitalisaation merkitystä terveydenhuollossa ja sairausrekisterien laajentamista eurooppalaisissa harvinaissairauksien osaamisverkostoissa.

Raportti tunnistaa rahoitushaasteen horisontaaliseksi, mutta antaa myös joitakin konkreettisia ehdotuksia, etenkin koskien yksityisen ja julkisen sektorin rahoitusta TKI-työn ja innovaation tueksi EU:ssa. Esimerkkinä tästä mainitaan innovaatiohubit. Puheenjohtaja toteaa, että raportti on kunnianhimoinen ja vaatii kokonaisvaltaista analyysia.

Useissa Draghin raportin suosituksissa korostetaan ja lisätään edelleen tukea meneillään oleville ja suunnitelluille unionin tason toimille, jotka sekä jäsenvaltiot ovat

määritelleet ensisijaisiksi terveysunionin tulevaisuutta koskevissa neuvoston päätelmissä, että komission puheenjohtajan terveystieteiden komissaariedokkaalle lähettämässään kirjeessä. Näiden lääkealalle suunnattujen toimien ja aloitteiden odotetaan parantavan unionin yleistä kilpailukykyä, parantavan potilaiden hoitoa ja taloudellisesti kestävämpiä terveydenhuoltojärjestelmiä. Näitä ovat muun muassa tarve parantaa T&K –toimintaa, toimitusketjujen turvallisuutta ja lääkkeiden strategista autonomiaa sekä strategisia kansainvälisiä kumppanuuksia EU:n kansainvälisen aseman vahvistamiseksi.

Innovoinnin ja kilpailukyvyn parantaminen on yksi EU:n lääkelainsäädännön uudistuksen keskeisistä tavoitteista. Ehdotuksen tavoitteena on tehokkaampi, tulevaisuudenkestävä ja joustava sääntelyjärjestelmä säilyttäen samalla lääkkeiden korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset Euroopassa. Ehdotetulla lainsäädännön uudistamisella pyritään myös löytämään hyvä tasapaino lääkeinnovoinnin, lääkkeiden yhtäläisen saatavuuden kaikissa jäsenvaltioissa sekä kohtuuhintaisuuden ja taloudellisen kestävyuden parantamisen välillä.

Unionin kilpailuedun parantamisessa EHDS:llä ja terveystiedon toisiokäytöllä on tärkeä rooli. Yhdessä tekoälyn kanssa se voi merkittävästi edistää terveysinnovaatioita ja kehitystä. EHDS:n toimeenpanosta keskusteltiin epävirallisen terveysministerikokouksen lounaalla heinäkuussa 2024.

EU:n HTA-asetuksen ja rinnakkaisen tieteellisen neuvonnan täytäntöönpano Euroopan lääkeviraston (EMA), HTA-viranomaisten ja terveysteknologian kehittäjien yhteisillä tieteellisillä kuulemisilla alkaa HTA-asetuksen astuessa voimaan 12.1.2025. Raportin mukaan sen odotetaan selkeyttävän näyttöön liittyviä tarpeita ja viime kädessä nopeuttavan ja helpottavan uusien ja innovatiivisten lääkkeiden markkinoille pääsyä. Viranomaisten yhteistyön eri toimivaltuuksien välillä pitäisi auttaa vastaamaan koordinaatiohaasteeseen oikea-aikaisesti.

Läakelainsäädännön uudistamishdotus sisältää toimitusketjun turvallisuutta ja lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden strategista autonomiaa koskevia säännöksiä, jotka täydentävät EMA:n mandaatin laajennusta toimitusketjun turvallisuuden parantamiseksi entisestään, esimerkiksi virallistamalla unionin kriittisten lääkkeiden luettelo ja menetelmät lääkkeiden tunnistamiseksi tarkempaa seurantaa ja raportointia varten. Näitä säädösehdotuksia on täydennetty kriittisten lääkkeiden allianssilla. Neuvoston päätelmissä ehdotetulla kriittisten lääkkeiden säädöksellä odotetaan ratkottavan kriittisten lääkkeiden puutteesta aiheutuvia endeemisiä riskejä muita mekanismeja täydentävällä tavalla. Lisäksi sääntelyjärjestelmän tulisi varmistaa turvallisten lääkinnällisten laitteiden ja in vitro - diagnostiikan paras saatavuus ja kilpailukyky, vaikka se edellyttäisikin lainsäädäntömuutoksia.

Terveydenhuoltoalan laajemmassa kontekstissa, jossa lääkkeiden saatavuudella ja kestävyydellä on tärkeä rooli, tarvitaan unionin tasoisia toimia myös kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan sairauksien ennaltaehkäisyssä, mikrobilääkeresistenssin torjunnassa, terveydenhuollon työvoimakriisin ratkaisemisessa, ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksien huomioon ottamisessa sekä varautumisessa ja tartuntataudeissa.

Tarttumattomien tautien ennaltaehkäisyssä keskeistä on Euroopan syöpäohjelman toimeenpano, ml. tupakkalainsäädännön uudistus. Työtä voitaisiin jatkaa mm. Espanjan kauden mielenterveys- ja Unkarin kauden sydän- ja verisuoniterveyden päätelmien toimeenpanemiseksi. Hyvä terveys ja terveet elinvuodet tukevat niin terveysjärjestelmiä kuin tuottavuutta.

Mikrobilääkeresistenssin (AMR) osalta Ruotsin puheenjohtajakaudella hyväksytyn neuvoston suosituksen täytäntöönpano on yhteinen etu. Myös EU:n lääkelainsäädännön

uudistus sisältää ehdotuksia mikrobilääkkeiden asianmukaiseen käyttöön, markkinoiden toimimattomuuteen ja mikrobilääkkeiden kehittämiseen.

Terveysturvallisuuden henkilöstön kriisi tunnistettiin terveysunionipäätelmissä keskeiseksi terveysjärjestelmien haasteeksi. Henkilöstöpula ja henkilöstöön vaikuttavat demografiset muutokset vaativat kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Draghin raportti ei käsittele työvoimaan liittyviä asioita, vaikka nostaakin osaamisen yleisemmin esiin.

Myös ilmastonmuutos ja terveys nousivat kevään päätelmissä esiin. Valmius ja vaste terveys- hätätilanteissa vastaaminen on keskeistä tuleviin kriiseihin varauduttaessa. EU:n terveysturvallisuus vahvistaa myös globaalia terveysturvallisuutta ja EU:n roolia globaalissa terveydessä. On tärkeä arvioida EU:n terveyshätätilannekehystä ja tarvittaessa selkeyttää toimijoiden välisiä suhteita.

Puheenjohtaja toteaa lopuksi, että uuden institutionaalisen kauden alku on strategisesti tärkeä mahdollisuus pohtia, miten Draghin raportin suositukset voidaan hyödyntää terveysunionipäätelmien toimeenpanemiseksi ja miten niitä osa-alueita, joita ei ole raportissa mainittu, voidaan parhaiten viedä eteenpäin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU33-terveysjaosto 22.11.2024
EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Euroopan terveysunionilla on viitattu ennen kaikkea covid-19-pandemian aikana vahvistettuun terveysturvallisuuslainsäädäntöön (lääkevirasto EMA:n ja tautien ehkäisy- ja valvontakeskus ECDC:n mandaattien vahvistaminen, EU:n terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen HERAn perustaminen ja vakavia rajat ylittäviä terveysuhkia koskeva asetetus. Lisäksi terveysunioniin on liitetty mm. laaja lääkelainsäädännön kokonaisuudistus, josta neuvotellaan parhaillaan.

Belgian puheenjohtajuuskauden terveysneuvosto hyväksyi 21.6.2024 päätelmät Euroopan terveysunionin tulevaisuudesta, kattaen laajemmin terveysturvallisuuden painopisteitä.

Asiakirjat

15278/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Elina Asola, STM, +358 50 567 5714
Kaisa Lähdepuro, STM, +358 50 313 5330
Sarita Friman, VNEUS, 050 441 0966
Sari Vuorinen, EUE, p. +32 473 98 53

VAHVA-tunnus

EU/49/2024

Terveysneuvosto 3.12.2024, Bryssel; Neuvoston päätelmät sydän- ja verisuoniterveydestä

TSTK-terveysneuvoston kokous 3.12.2024 Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

TSTK/terveysneuvoston kokouksessa 3.12.2024. on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmät sydän- ja verisuoniterveydestä.

Puheenjohtajamaa Unkari järjesti aiheesta korkean tason kokouksen 4.-5.7. ja epävirallisen terveysministerikokouksen 24-25.7.2024. Puheenjohtajamaa julkaisi luonnoksen päätelmiksi 28.8.2024 (12790/24) ja niitä käsiteltiin neuvoston kokouksissa 9.9., 25.9 ja 10.10. Päätelmät saatiin valmiiksi 23.10.2024 kirjallisessa menettelyssä ja Coreper päätti 6.11.2024 siirtää ne ministerineuvoston käsittelyyn.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Suomi korostaa erityisesti laaja-alaisen ja poikkihallinnollisen työn tärkeyttä sydän- ja verisuonisairauksien ja muiden tarttumattomien sairauksien ehkäisyssä. Tällä voidaan edistää ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä hillitä sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kasvua. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti syöpätapausten, aivoverenkierron häiriöiden, sydän- ja aivoinfarktien ja ylipäätään kansansairauksien aiheuttaman tautitaakan vähentäminen on välttämätöntä sekä ihmisten hyvinvoinnin ja terveiden elinvuosien lisäämisen, että palvelujärjestelmän kestävyysnäkökulmasta. (pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma)

Suomi katsoo, että tarttumattomia sairauksia kuten sydän ja verisuonisairauksia voidaan ehkäistä tehokkaasti vaikuttamalla niiden riskitekijöihin kuten epäterveelliseen ruokavalioon, tupakointiin ja muihin nikotiinivalmisteisiin, alkoholin ja muiden päihteiden käyttöön sekä liian vähäiseen liikuntaan. Suomi pitää tärkeänä kiinnittää samalla huomiota väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämiseen. (Suomen ennakkovaikuttaminen Euroopan terveysunionin tulevaisuuteen E 27/2024 vp)

Suomi katsoo, että EU:n tarttumattomien tautien aloitteen ”Terveemmät yhdessä” toimeenpanoa tulisi tehostaa EU-tasolla esimerkiksi ottamalla se huomioon säädösvalmistelussa ja poikkihallinnollisissa politiikoissa. (E 27/2024 vp)

Pääasiallinen sisältö

Päätelmät korostavat, että sydän- ja verisuonitaudit (cardiovascular diseases, CVDs) ovat yleisin kuolinsyy EU:ssa ja keskeinen tautitaakkaa tai toimintakykyä rajoittava tekijä. Tähän haasteeseen vastaaminen on kriittistä väestön mutta myös terveysjärjestelmien kestävyyskannalta koko Euroopassa. Sydän- ja verisuonitautien riskiä lisäävät useat tekijät kuten ikääntyvä väestö, elintapoihin liittyvät riskitekijät kuten korkea verenpaine, lihavuus, tupakointi, alkoholi ja vähäinen liikunta, sekä ympäristötekijät kuten ilmastomuutoksen seuraukset. Merkittävä osa tautitaakasta olisi kuitenkin ehkäistävissä

Päätelmissä kuvataan sydän- ja verisuonitautien aiheuttamaa tautitaakkaa, tehtyjä toimenpiteitä ja tarvetta tehostaa sydän- ja verisuonitautien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta sekä tähän liittyvää yhteistyötä ja innovaatiota. Vuonna 2022 komissio esitteli Terveemmät yhdessä –aloitteen, joka toimii jäsenvaltioiden strategisena kehiksenä keskeisten tarttumattomien tautien kuten sydän- ja verisuonitautien vähentämiseksi. Tämän myötä on käynnistetty useita yhteishankkeita, joiden myötä pyritään vähentämään tautitaakkaa ja tiivistämään yhteistyötä jäsenmaiden välillä.

Jäsenmaita kannustetaan päätelmissä kehittämään tarvittaessa sydän- ja verisuonitauteihin liittyviä strategioita ja toimenpiteitä, joko osana laajempaa tarttumattomien tautien agenda tai omana kokonaisuutenaan, hyödyntäen EU:n yhteishankkeiden tuotoksia yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa. Tässä korostetaan muun muassa terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisyn tärkeyttä, vaikuttaviin toimenpiteisiin panostamista, terveyden lukutaitoa, sosioekonomisiin ja –demografisiin taustatekijöiden vaikuttamista, elinympäristöön ja yhteisöihin (ml. koulut, työpaikat) liittyviä toimia. Tärkeää on myös panostaa ongelmien varhainen tunnistamiseen ja diagnostiikkaan. Toimenpiteitä tulisi suunnata ruokavalion parantamiseen vaikuttamalla tuotteiden koostumukseen ja kaupalliseen viestintään. Interventioita tulisi kohdistaa myös alkoholiin liittyviin haittoihin, tupakka- ja nikotiinituotteisiin sekä ilmansaasteiden ja melun vähentämiseen sekä muihin ympäristötekijöihin. Hoitoon pääsyä tulisi parantaa hyödyntämällä tekoälyyn pohjautuvaa diagnostiikkaa ja telelääketiedettä. Lisäksi jäsenmaiden toimenpiteistä nostetaan esiin myös mm. liikunnan merkitys potilaiden hoidon tukena, unioniongelmien huomiointi, diabeteksen ja mielenterveyden yhteys sydän- ja verisuonisairauksiin, terveydenhuollon työntekijöiden koulutus ja sydäniskureiden saatavuus.

Päätelmissä esitetään, että Euroopan komissio käynnistäisi sydän- ja verisuoniterveyden toimenpidekokonaisuuden joka kattaisi terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisyn (primääri, sekundääri ja tertiääripreventio) ja samalla edistäisi keskustelua siitä, miten edistää systemaattista seulontaa, rokotuksia, kattavia hoitovaihtoehtoja ja kuntoutusta kansallisissa terveysjärjestelmissä. Näiden toimenpiteiden tulisi erityisesti kohdistua yleisten riskitekijöiden vähentämiseen. Riskitekijöiden tulisi kattaa muun muassa heikko terveyden lukutaito, mielenterveys ja

sosiaalinen ja työhön liittyvä kapasiteetti. Komission tulisi myös identifioida vaikuttavat kansanterveysinterventiot ja ohjelmat, tukea potilaiden voimaantumista ja autonomiaa sekä tukea kehittämishankkeita, tutkimuksia ja innovatiivisia tapoja vastata sydän- ja verisuonisairauksien ja kansanterveyden haasteisiin. Mikäli tarpeen, tulisi myös tukea aineistojen yhtenäistämistä ja sydän- ja verisuonitautirekistereitä sekä akateemista yhteistyötä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-terveysjaosto (EU-33) 22.11.2024

EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

15315/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sirpa Sarlio, STM, p. +358 50 5544419

Sarita Friman, VNEUS, p. 050 4410966

VAHVA-tunnus

EU/49/2024

Terveysneuvosto 3.12.2024, Bryssel; Neuvoston päätelmät elinluovutuksista ja -siirroista

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 3.12.2024 Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

TSTK/terveysneuvoston kokouksessa 3.12.2024. on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmät elinluovutuksista ja –siirroista.

Puheenjohtajamaa Unkari järjesti aiheesta korkean tason kokouksen 11.7. ja asiaa käsiteltiin epävirallisessa terveysministerikokouksessa 24-25.7.2024 Budapestissa. Puheenjohtajamaa julkaisi luonnoksen päätelmiksi 28.8.2024 (12789/24) ja niitä käsiteltiin terveystyöryhmän kokouksissa 9. ja 14.10. Päätelmät saatiin valmiiksi 7.11.2024 kirjallisessa menettelyssä ja Coreper päätti 14.11.2024 siirtää ne ministerineuvoston käsittelyyn.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmien tavoitteena on vaikuttaa elinten saatavuuteen ja tehokkaiden, turvallisten elinten luovutus- ja siirtojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon EU:ssa. Päätelmätekstissä todetaan, että ihmiselinten luovuttaminen siirtoja varten on merkittävästi edistänyt terveydenhuoltoa EU:ssa. Se mahdollistaa ratkaisuja potilaiden hoitoon vakavassa elinten vajaatoiminnassa ja parantaa merkittävästi heidän elämänlaatuaan ja terveyttään, sekä voi tarjota kustannustehokkaan hoitovaihtoehdon.

EU:n toimintasuunnitelma elinluovutuksiin ja siirtoon (2009-2015) kehitti työtä ja lisäsi elinten luovutusten ja siirtojen määrää. Elinten tarve kuitenkin kasvaa ja sitä vahvistavat edelleen tarttumattomien tautien kasvu sekä ikääntyvä väestö.

Päätelmissä huomioidaan mm. asetus ihmisessä käytettäväksi tarkoitettujen ihmisperäisten aineiden laatu- ja turvallisuusvaatimuksista (SOHO) ja neuvoston päätelmät aiheesta (2007 ja 2012). Euroopan neuvoston lääkkeiden ja hoitojen laatua käsittelevä osasto (EDQM) on ollut keskeisessä roolissa mm. laatu- ja turvallisuusstandardien kehittämisessä ja julkaisussa. Muita keskeisiä asiakirjoja ovat mm. WHO:n 77. yleiskokouksen päätöslauselma aiheesta ja sitä seuraava globaalistrategia.

Päätelmissä neuvosto toteaa, että elinluovutusten ja –siirtojen vahvistamista jäsenmaissa tulee jatkaa saamaan aikaan, kun huolehditaan olemassa olevien järjestelmien toimivuudesta. EU:n 2009-2015 toimintasuunnitelman jälkeen monien elintyyppien siirrot ovat lisääntyneet, mikä osoittaa EU-aloitteiden merkittävyyden tällä alueella. Haasteita ovat edelleen mm. kasvava elinten tarve, erilaiset hoitokäytännöt ja elinjärjestelmien resilienssin tarve, jota covid-19-pandemia alleviivasi. Vuoden 2023 lopussa 50 000 henkilöä odotti elinsiirtoa EU:ssa. Kriittisiä ovat erit. maksa, sydän ja keuhkot. Vuonna 2008 hyväksytty ja 2018 päivitetty Istanbulin deklaraatio, komission tiedonanto (2007) ja Euroopan neuvoston sopimus (2015), sekä direktiivi 2011/36/EU ovat keskeisiä elinkaupan torjumiseksi.

Jäsenmaita pyydetään muun muassa kehittämään ja vahvistamaan institutionaalisia, oikeudellisia ja eettisiä kehikoita elinluovutusten ja -siirtojen kehittämiseksi, ml. infrastruktuuriin ja rahoitukseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi ja elinkaupan torjumiseksi, kehittämään kuolleiden henkilöiden luovutusta, ja vahvistamaan elinkoordinaattoreiden ja muiden ammattilaisten roolia sairaaloissa elinluovuttajien määrän kasvattamiseksi ja prosessien kehittämiseksi.

Jäsenmaiden tulisi myös vahvistaa terveydenhuollon ammattilaisten koulutusta ja osaamista elinluovutuksissa ja tukea verenkierron pysähtymisen ja kuoleman toteutuksen jälkeen (DCDD) toteutettavien luovutusten kehittämistä. Elävien luovuttajien osalta tulisi optimoida koko luovutusketjua, mm. varmistamalla seuranta myöhemmin elämänsäkaarella ja varmistamalla mm. elävän luovuttajan psykososiaalinen tuki. Elinten luovuttamisen vapaaehtoisuuden ja maksuttomuuden periaate on tärkeä. Jäsenmaiden tulisi myös vahvistaa rajat ylittävää sopimusperustaista yhteistyötä, huomioiden olemassa olevat ja hyvin toimivat aloitteet (kuten Eurotransplant ja Scandiatransplant). Jäsenmaiden tulisi myös pyrkiä nostamaan yleistä tietoisuutta elinluovutusten ja –siirtojen merkityksestä, kehittää yhdenvertaisuuden toteutumista koko elinketjussa ja vahvistaa tutkimuskapasiteettia sekä kehittää tiedon toisiokäyttöä tällä alueella.

Komissiota pyydetään päivittämään EU:n toimintasuunnitelma, jonka tulisi mm. vahvistaa alhaalta ylöspäin – lähestymistapaa, yhteistä oppimista ja tiedonvaihtoa jäsenmaiden välillä, rajat ylittävää yhteistyötä, elinjärjestelmien kehitystä, sekä toiminnan toimeenpantavuutta ja kestävyyttä. Toimintasuunnitelmassa tulisi kartoittaa DCDD:n laajentamista niissä jäsenmaissa, jotka haluavat hyödyntää lähestymistapaa, edistää ammatillista koulutusta EU:ssa, parantaa yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta, kehittää yhteisiä ohjeita laadun ja tulosten vahvistamiseksi, ja vahvistaa elinten luovutuksen integrointia elämän loppuvaiheen hoitoon, sekä tukea EQDM-suositusten ja ohjeiden kehittämistä.

Jäsenmaiden ja komission tulisi yhdessä vahvistaa rajat ylittävää yhteistyötä elinluovutuksissa ja –siirroissa, kehittää kansallisten yhteyspisteiden toimintaa sekä

raportointia, ja tukea tiedon keräämistä ja jakamista eurooppalaisessa lainsäädäntökehikossa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

(SEUT 168)

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-terveysjaosto (EU-33) 22.11.2024

EU-ministerivaliokunta 29.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 29.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

14697/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Kaisa Lähdepuro, STM, p. 050 313 5330

Sarita Friman, VNEUS, p. 050 4410966

VAHVA-tunnus

EU/49/2024